

Всеукраїнська загальнополітична і літературно-художня газета

КРИМСЬКА СВІТЛЯЩА

<http://svitlytsia.crimea.ua>

№ 10 (1739)

П'ятниця, 8 березня 2013 р.

Видавець з 31 грудня 1992 р.

Ціна договірна

ПІДГОТОВКА ДО ВІДЗНАЧЕННЯ 200-РІЧЧЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА – ОДНЕ З ПЕРШОЧЕРОГОВИХ ЗАВДАНЬ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ

2013 та 2014 роки будуть насиченими різноплановими культурно-мистецькими заходами і заходами з благоустрою та впорядкування пам'ятних місць, пов'язаних з життям і діяльністю Тараса Шевченка, 200-річчя якого відзначатимуть в Україні та за кордоном у 2014 році. І організація підготовки до відзначення цієї визначної дати – одне з найважливіших та першочергових завдань, – наголосив міністр культури України Леонід Новохатко 28 лютого 2013 року під час зустрічі з членами Рад голів громадських рад при органах виконавчої влади.

«Підготовку до цієї важливої дати – відзначення 200-річчя Тараса Григоровича Шевченка – ми розпочали на початку лютого з розширеної наради у м. Канів. Це, дійсно, свято загальнодержавного і міжнародного рівня, і підготовка до відзначення у 2014 році 200-річчя від дня народження Тараса Шевченка має стати об'єднуючим чинником для мешканців сходу й заходу, української діаспори, людей різних політичних поглядів.

(Закінчення на 2-й стор.)

«ДУМИ ТАРАСОВІ, СЛОВО НАРОДНЕ...»

Свою Україну любіть.
Любіть її... во врем'я люте,
В останню, тяжкую мінуту
За неї Господа моліт!

Т. Шевченко

Цього року ми відзначаємо 199-ту річницю з дня народження великого Кобзаря.

Тарас Шевченко... у кожного він свій. Образ душевного лірика і гнівного бунтаря, поета, художника, людини, духовного батька української нації постає перед нами завдяки поетичним, прозайчим і живописним творам митця, щоденнику та листуванню, спогадам друзів.

Сьогодні дуже важливо зосередити увагу на Шевченкові як на явищі духовному. Десятиліттями в народу свідомість Тараса Шевченка «віпусували» під певним стереотипом сприйняття – «сільською» людиною у великій каракулевій шапці, в кожусі. І мало що звертає увагу на те, що ця людина, яка вийшла з кирилівських бур'янів, стала інтелігентною, інтелектуальною, високоосвіченою особистістю.

З'являється Шевченко – і з'являється новий голос, новий духовний світ для нації. Тарас Григорович Шевченко оспіував ідеал гармонійної людини, яка духовно зростає від творення добра, утворення «всепремагаючої» любові.

Наша бібліотека названа ім'ям видатного сина України – Тараса Григоровича Шевченка і працює за цільовою програмою «Бібліотека – центр культурної спадщини Т. Г. Шевченка». Напередодні дня народження по-

та 5 березня 2013 р. у бібліотеці-філії № 7 ім. Т. Г. Шевченка ЦБС для дорослих м. Сімферополя пройшов вечір-елегія «Думи Тарасові, слово народне...» за участі Всеукраїнського інформаційно-культурного центру та студентів Сімферопольського коледжу Національного університету харчових технологій.

У програмі заходу прозвучали вірші поета: «Доля», «Мені три надцятий минало...», «І золотоїй дорогої», «Заповіт», а також пісні на його вірші. Був показаний фільм «Тарас Шевченко». Хол бібліотеки і абонемента прикрашає виставка малюнків «Літературний світ Т. Г. Шевченка в малюнках дітей», у якій взяли участь читачі бібліотеки та учні Сімферопольської дитячої художньої школи. В читальному залі відкрита постійно діюча виставка, присвячена Тарасу Григоровичу – «Гений правди».

Н. В. КАРЖАВІНА,
заслужений бібліотекар-філії
№ 7 ім. Т. Г. Шевченка

ЩАСТЯ НЕ КУПИШ, БО ВОНО – ТАЛАНТ

Особисто для мене не суттєво, з чиєї ініціативи жіночий день святкується саме 8 березня. Втім, з таким самим успіхом його можна було б перенести

на будь-який інший весняний день, не намагаючись замінити нашим супутником Днем матері. Бо якщо мати – це завжди жінка, то жінка – далеко

не завжди мати. Серед них є і такі, для яких привітання з Днем матері це все одно, що привітання з мрією, яка не справдилася і вже ніколи не справдиться. І перед

такою жінкою доречніше було б просто вибачитись. Та і у школярів зі школярками вже не відбудеться обмініння святковими листівками, які для нас колись були дуже важливою акцією. Тяжко згадувати про своє материнство і бабусям, котрі волею долі пережили своїх дітей або ж ті зрадили їх на старості літ «з метою економії бюджету». А жінка, вона є жінкою і в пельушках, і на своїй фінішній прямій. Бо жіночтво – це не лише ознака статі, це ще й доля, особливі функції у сім'ї та суспільстві й багато–багато іншого.

І ось, попри всі життєві негаразди, до святового дня я взлялася – таки знайти щасливу жінку, аби розповісти, що ж то воно за диво – жіноче щастя. Диво, бо навіть небагатечко тих, чий дім воно не оминуло стороною, бояться навроки: «Та яке там щастя з нашими зарплатами! А діти які неслухняні! А у сусіда піввень – я сирена пожежної машини. Ніколи не виєшишся!». І крутиться іноді в думках: «Не гнівіть, жіно-

чи, Бога, бо заведе сусід одразу з десяток таких півнів...».

І ось я таки знайшла щасливу жінку, яка у всяком разі цього слова – щастя – не боялася. Лариса Федорівна Георгіаді – директор приватного навчально-виховного комплексу «Гімназія–школа–сад «Консоль», яку лише рік тому я відкрила для себе не просто як школу «для крутіх» (бо побутує така думка), а як школу майбутнього (у всякому разі, якщо наша держава повернеться коли–небудь обличчям до дітей). На щастя для її учнів, їхні батьки можуть не чекати цих напівфантастичних часів, а дбають про свою малечу самі: про зручні умови навчання та їхній психологічний комфорт, про високу фаховість вчителів та повний набір саме тих предметів, які можуть знадобитися їхнім чадам у майбутньому житті, а заодно і навичок, які можна здобути у гуртках та на факультатах. Як все це втілюватиметься в життя – батьків цікавить

не надто, бо вони мають аргумент, перед яким без сил будь-які вчительські претензії: «Ми ж вам пла тимо!». І батьки є найувірішими суддями – не міністерство і не міськвно, яким можна спробувати накрити «поляну», бо серед батьків є й такі, що й всю рівнину частину Криму можуть «накрити», не моргнувши, аби лише з дитиною все було гаразд, у всякому разі, як це має бути у їхньому баченні.

То ж чи легко відпрацювати Ларисі Федорівні ці гроші за умови, аби всі були максимально задоволеними? У всякому разі, на життя вона не скаржиться і цим самим провокує мое наступне запитання про щастя, поміж іншим, теж далеко не однозначне.

— Успішна жінка – це щаслива жінка, чи не так?

(А сама при цьому думаю про актрис, від яких відмовляються діти і які помирають від передозування «наркоті» або ж за власним бажанням, навіть про Галину Брежнєву...).

(Продовження на 4-й стор.)

Наступної весни у НВК «Гімназія–школа–сад «Консоль» відкриється Шевченківський музей. І вчителі, і батьки, і діти збиратимуть експонати по всій Україні!

КРИМСЬКА СВІТЛІЦЯ

ЗАСНОВНИКИ:
Міністерство культури і туризму України,
Всеукраїнське товариство «Просвіта» імені Тараса Шевченка,
трудовий колектив підприємства «Об'єднана редакція газети «Кримська світлиця»

За вагомий внесок у справу українського національного відродження, розбудову та зміцнення Української держави редакція газети "Кримська світлиця" нагороджена медаллю Всеукраїнського товариства "Просвіта"
"БУДІВНИЧИЙ УКРАЇНИ"

Головний редактор
Віктор КАЧУЛА

Газета зареєстрована
Міністерством юстиції
України
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 12042-913ПР
від 30.11.2006 р.
Індекс: 90269

Редакція не завжди по-
діляє думки авторів публі-
кацій, відповідальність за
достовірність фактів не-
суть автори.

Рукописи не рецензують-
ся і не повертаються. Ли-
стування з читачами - на
сторінках газети.

Матеріали для друку
приймаються в електрон-
ному вигляді. Редакція
залишає за собою пра-
во скорочувати публі-
кації і редагувати мову.

ТЕЛЕФОНИ:
головного редактора -
(067) 650-14-22
(050) 957-84-40

АДРЕСА РЕДАКЦІЙ:
95006, м. Сімферополь,
вул. Гагаріна, 5,
2-й пов.,
к. 13 - 14
e-mail: kr_svit@meta.ua
http://svitlytsia.crimea.ua

Друкарня: ТОВ «ВПК
«Експрес-Поліграф»
вул. Фрунзе, 47-б
м. Київ, 04080
Тираж — 2000

ВИДАВЕЦЬ -
ДП «Національне
газетно-журнальне
видавництво»
Генеральний директор
Олеся БІЛАШ
03040, м. Київ,
вул. Васильківська, 1,
тел./факс
(044) 498-23-63
Р/р 37128003000584
в УДКСУ у м. Київ
МФО 820019
код ЄДРПОУ 16482679
E-mail:
vidavniectvo@gmail.com

ВІДБУЛАСЯ ЗУСТРІЧ ПРЕЗИДЕНТІВ

У резиденції Президента Росії «Русь» (с. Завидово, Тверська обл.) 4 березня відбулася зустріч Президента України Віктора Януковича та Президента Російської Федерації Володимира Путіна.

На початку розмови Глава Української держави наголосив на важливості регулярних зустрічей на найвищому рівні. «У нас після останнього саміту, який був у Ялті, практично за всіма напрямками почали виконуватися рішення, які ми з вами ухвалили», — сказав Президент України. Водночас Віктор Янукович зазначив, що завжди накопичуються питання, які потребують певних коректив.

* * *

Президент України Віктор Янукович наголошує на важливості активізації співпраці України та Росії, зокрема у високотехнологічних сферах. Про це Глава держави сказав під час зустрічі з Президентом Російської Федерації Володимиром Путіним у резиденції «Русь».

За словами Віктора Януковича, необхідно посилити й активізувати співпрацю передусім у питаннях атомної енергетики, зокрема в будівництві 3-го і 4-го енергоблоків Хмельницької АЕС. «Нам потрібно буде прийняти спільне рішення, щоб пришвидшити будівництво двох атомних енергоблоків», — сказав Президент України.

Глава держави також ддав, що важливими у двосторон-

ній співпраці є питання літакобудування, а саме активізація спільніх проектів із будівництва літаків Ан-70 і Ан-124.

Президент наголосив, що українська сторона готова до проведення Третього міжрегіонального економічного форуму на Нижньому Новгороді. «З нашої сторони форум на 90% готовий, залишилися деякі штрихи», — сказав Віктор Янукович, додавши, що міжрегіональне співробітництво між країнами розвивається досить успішно.

Окрім уваги Глава держави звернув на питання розвитку економічної інтеграції та співпраці України з Митним союзом.

За словами Президента, під час сьогоднішньої зустрічі важливо поговорити і про газові питання. «Наши фахівці, яких ми визначили на рівні робочих груп, — вони

РОСІЯ ПОМ'ЯКШИЛА СВОЮ ПОЗИЦІЮ?

Позиція Росії щодо умов членства України в Митному союзі наразі є не такою жорсткою, оскільки його вигоди для нашої держави російська сторона пов'язує зі ступенем інтегрованості. Таку думку в коментарі кореспондентові УКРІНФОРМу висловив директор Київського центру політичних досліджень і конфліктології Михайло Погребинський, коментуючи результати візиту Президента України до РФ.

«Раніше з боку Росії були заяві, що ніяких проміжних форм (членства України у Митному союзі. — Ред.) ми не розглядаємо. А тепер Путін каже, що Україна може отримати зростання ВВП або на 1, або на 6 відсотків, залежно від ступеня інтегрованості до Митного союзу. Вочевидь російська сторона говорить, що повнoprавне членство необов'язкове, може бути різний ступінь інтегрованості. Я вважаю, що Росія пом'якшила свою позицію — я так інтерпретую слова Путіна», — сказав політолог.

Він ддав, що таку форму співпраці з МС

раніше й пропонувала українська сторона. Водночас, на думку експерта, у перемовинах на цю тему «якогось очевидного прогресу немає», а відбувається «певне пояснення власних проблем».

За словами Погребинського, висловлювання В. Януковича щодо вступу України до МС свідчать про те, що він не готовий жорстко заявити про відмову, як і не готовий сказати про те, що давало б підстави сподіватися, що Україна бодай у майбутньому зможе стати членом Митного союзу.

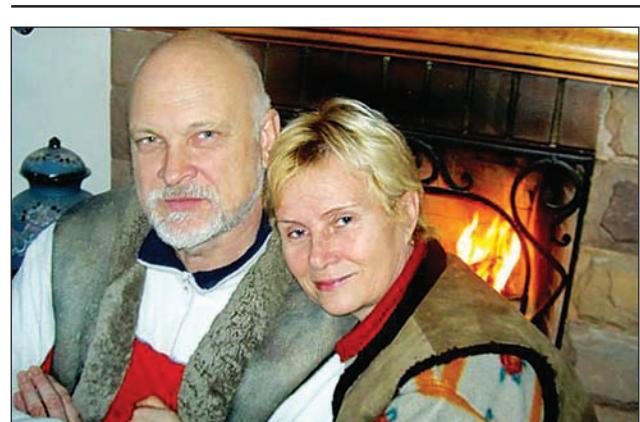
Оцінюючи останні зовнішньополітичні події, Погребинський висловив думку, що «ніякого зближення з Європою не відбулося і ніякого реального зближення з Росією також не відбулося».

«Україна, як і раніше, перебуває у ситуації невизначеності: вона не знайшла такого формату дружби з одними й з другими, щоб усі були задоволені, але водночас вона нікому не відмовляє», — підsumував політолог.

рій вказаних парків.

Окрім того, Прем'єр-міністр звернувся до міністра внутрішніх справ Віталія Захарченка та голови Ради міністрів Автономної Республіки Крим Анатолія Могильова у межах компетенції взяти під особистий контроль питання щодо здійснення заходів із повертенням у державну власність самовільно зайнятих земельних ділянок відповідних парків — пам'яток садово-паркового мистецтва загальнодержавного значення. Про результати необхідно поінформувати Кабінет Міністрів у тижневий строк.

логічної інспекції Павлу Жилі, згідно із статтею 62 Закону України «Про природно-заповідний фонд України», осьності вже відібрали заходів щодо забезпечення державного контролю за додержанням заповідного режиму терито-

ВІКТОРІЯ БАСИРОВА ПОТРЕБУЄ НАШОЇ ДОПОМОГИ!

Вікторія Басирова, самобутня художниця і дружина відомого кримського українського письменника і видавця Валерія Магафуровича Басирова, перенесла важку операцію і потребує нашої допомоги.

Валерій Басиров розповів, що у неї діагностували рак шлунка. Після важкої операції шлунок відключений, але свідомість повернулась. З реанімації перевели у хірургічне відділення, харчують через зонд... Щогодини призначають нові препарати... Для лікування потрібні значні кошти.

Просимо відгукнутися всіх, хто зможе

ПРЕЗИДЕНТ У КАНЕВІ ВРУЧИВ ШЕВЧЕНКОВСЬКІ ПРЕМІЇ

Президент України Віктор Янукович у Каневі вручив Національні премії України імені Тараса Шевченка чигоринським лауреатам. Про це повідомляє прес-служба Глави держави.

«Завдяки вашим творам не міліють джерела нашої культури і загальнословітвої духовної скарбниці», — сказав В. Янукович на урочистій церемонії. Він зазначив, що твори Шевченковських лауреатів збагатили сучасну культуру.

Цього року Національну премію України імені Тараса Шевченка отримали режисер-постановник Дмитро Богомазов (за вистави «Гамлет» В. Шекспіра Одеського академічного українського музично-драматичного театру імені В. Василька, «Гости прийдуть опівночі» А. Міллера Київського академічного театру драми і комедії на лівому березі Дніпра та «Щуролов» О. Гріна Київського театру «Вільна сцена»), поет Леонід Коваленко (Леонід Горлач) (за книгу поезій «Знак розбитого ярма»), художник Петро Печерний (за серію керамічних тарелів за мотивами творів Тараса Шевченка).

Глава держави привітав лауреатів та побажав їм творчого нахнення, міцного здоров'я та довголіття.

ПІДГОТОВКА ДО ВІДЗНАЧЕННЯ 200-РІЧЧЯ ТАРАСА ШЕВЧЕНКА — ОДНЕ З ПЕРШОЧЕРГОВИХ ЗАВДАНЬ МІНІСТЕРСТВА КУЛЬТУРИ

(Закінчення. Поч. на 1-й стор.)

Більше того, Президент України Віктор Янукович звернувся до Організації Об'єднаних Націй з пропозицією щодо проголошення 2014 року Міжнародним роком Тараса Шевченка», — зазначив міністр культури.

Зустріч з керівниками громадських рад, утворених при центральних органах виконавчої влади, — прекрасна можливість обмінятися думками, почути запитання, що хвилюють громадськість, накреслити шляхи вирішення нагальних проблем, — вважає Леонід Новохатько.

«Хочу підкреслити, що одна з перших зустрічей, яку я провів на посаді міністра, — це була зустріч саме з керівництвом громадської ради при Міністерстві культури. Важливо, що майже з усіх обговорюваних питань наші точки зору збігаються», — додав він.

За його словами, в культурі немає і не може бути другорядних питань чи напрямків. Для сучасної культурної України однаково важливі й розвиток академічного мистецтва, і збереження історико-культурної спадщини, і діяльність бібліотек, і можливість простих людей розвивати свої творчі здібності в клубних закладах, здобувати мистецьку освіту.

Саме для цього в Міністерстві зараз проводиться серйозна робота, спрямована на нормативне забезпечення діяльності галузі. Серед найбільш актуальних і соціально значущих — проекти законів «Про концепцію державної етнонаціональної політики України», «Про національні меншини», «Про ратифікацію рамкової конвенції Ради Європи про значення культурної спадщини для суспільства», проекти щодо внесення змін до законів «Про засади державної мовної політики» та «Про внесення змін до деяких законодавчих актів щодо охорони культурної спадщини». Розробляється також дуже важливий для галузі проект Закону «Про циркову справу в Україні».

«Окрім уваги Міністерство приділяє розробці та прийняттю проекту постанови уряду щодо затвердження порядку звільнення від ПДВ національного культурного продукту. Відповідна норма передбачена прийнятими минулого року змінами до Податкового кодексу, але для того, щоб вона реально запрацювала, необхідно ухвалити підзаконний акт — постанову уряду, яка чітко визначить, що є національним культурним продуктом, і які саме операції звільняються від оподаткування», — вважає Леонід Новохатько.

Серед пріоритетних напрямків роботи Міністерства на поточний рік є й охорона культурної спадщини. Основна проблема полягає в тому, що спрощення дозвільних процедур для підприємців призвело до ситуації, коли заради нового будівництва об'єкти культурної спадщини нерідко опиняються під загрозою руйнування, а інколи й знищення. Сьогодні необхідно знайти гармонічне поєднання збереження історичного облику не тільки Києва, а й усіх міст України, врахування інтересів інвесторів, які вкладають в розвиток українських міст мільйони, та — головне — потреб і бажань людей, які живуть в цьому місті.

«У вирішенні цих завдань ми сподіваємося на плідну співпрацю з громадськими організаціями, яка полягає у здійсненні громадського контролю за станом утримання пам'яток і веденням будівництва та у визначені й формульованні проблем, які мають бути внесені на широке громадське обговорення», — зауважив Леонід Новохатько.

Нагадаємо: за дорученням Прем'єр-міністра України щотижнево проходять зустрічі керівників міністерств і відомств з членами Рад голів громадських рад при органах виконавчої влади.

mincult.km.gov.ua

надати навіть наймен

У КАБМІНУ є ПЛАН УДОСКОНАЛЕННЯ ВИБОРЧОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Уряд затвердив план першочергових заходів щодо удосконалення виборчого законодавства. Зміни, зокрема, стосуватимуться утворення одномандатних виборчих округів, процедури виправлення помилок у документах для реєстрації кандидатів у депутати, проведення передвиборної агітації тощо. Відповідне розпорядження ухвалено на засіданні Кабінету Міністрів 4 березня, повідомляє урядовий портал.

«Планом передбачено опрацювання відповідних висновків та рекомендацій Місії їз спостереження за виборами народних депутатів України 28 жовтня 2012 року ОБСЄ/БДПП та інших місій офіційних спостерігачів від іноземних держав і міжнародних організацій. На основі аналізу відповідних висновків буде підготовлено та внесено на розгляд уряду пропозиції щодо удосконалення законодавства про вибори народних депутатів України», — йдеться у повідомленні.

Зміни, зокрема, стосуватимуться критеріїв, з урахуванням яких здійснюється утворення одномандатних виборчих округів; процедури виправлення помилок і неточностей у документах, поданих для реєстрації кандидатів у депутати; проведення навчання для осіб, які представляють на виконання повноважень члена окружної, дільничної комісії. Крім того, буде напрацьовано пропозиції щодо порядку проведення жеребкування стосовно включення кандидатів до складу окружних та дільничних виборчих комісій та зменшення кількості членів ДВК.

Планом передбачено розробку змін щодо перерозподілу повноважень між Центральною виборчою комісією та окружними щодо організації процесу в одномандатних виборчих округах. Буде уточнено і підстави для прийняття ЦВК рішення про попередження партії чи кандидата за результатами виявлення фактів порушення виборчого законодавства.

Передбачено внесення змін щодо проведення передвиборної агітації, надання офіційним іноземним спостерігачам копій протоколів комісій, уточнення обставин, на підставі яких голосування на виборчій дільниці може визнаватися недійсним або прийнято рішення про повторний підрахунок голосів виборців тощо.

Відповідно до плану має бути удосконалено законодавство в частині роботи Центральної виборчої комісії, зокрема стосовно її права вносити зміни до протоколів з метою виправлення неточностей, оприлюднення на офіційному веб-сайті результатів голосування на кожній виборчій дільниці, а також інформації стосовно поданих до ЦВК скарг.

Удосконалено має бути виборче законодавство й у частині порядку оскарження рішень, дій чи бездіяльності, що стосуються процесу виборів. Водночас передбачено розробку законопроекту щодо реформування державних та комунальних засобів масової інформації, а також пропозиції щодо удосконалення нормативного правового регулювання діяльності ЗМІ під час виборчого процесу.

Окрім цього, Міністерству внутрішніх справ доручено провести аналіз фактів порушення законодавства під час виборів-2012 та внести пропозиції щодо запобігання таким порушенням надалі.

Відповідні зміни мають бути розроблені до 30 квітня 2013 року. Напрацьовані документи будуть внесені на широке обговорення громадськості та експертів, у тому числі Раді Європи, ОБСЄ та ЄС.

Виконання плану дозволить забезпечити ефективну організацію роботи з удосконалення виборчого законодавства за результатами виборчої кампанії з виборів народних депутатів України 28 жовтня 2012 року з урахуванням оцінок офіційних спостерігачів.

Павло Семенченко

Я НЕ ХОЧУ БУТИ «МАСКОЮ»!

Я не хочу бути «виборцем-маскою», накинутою на мене реальними володарями політичної влади в Україні. Її справжніми господарями в минулому і нині, для прикриття (легітимізації) мною їхнього володарювання.

На підтвердження цієї тези наведу доказ, свідком і учасником якого був за часів існування СРСР. Працюючи в райкомі КП України, бачив, як його заворгвідділом складав списки кандидатів у депутати рад різних рівнів. Бюро райкому їх корегувало, затверджувало і рекомендувало відповідним трудовим колективам, де керівниками були члени партії, формально висунути їх кандидатами в депутати, що й робилося одноголосно. Виборчі комісії, сформовані під контролем райкому, по одному кандидату включали у виборчі бюллетені для голосування, яке проводилося майже одноголосно. Отже, якщо зняти формуальне висування і голосування, то й побачимо, що фактично депутатів вибрали райком — реальний володар.

Нині сучасні господарі колишньої державної власності — реальні володарі влади — дещо удосконалили маскуючу ширму, пропонують нам не одного претендента, а декількох персональних і навіть цілі партії у органи їхньої влади. Але суть висування і голосування не змінилася. Кого б ми своїми голосами-«масками» не прикрили, все одно, за рідкісним винятком, це будуть представники інтересів меншості скоробагатьків, а не більшості «масок», в розпорядженні яких реальної влади як не було, так і немає, хоч вони ними ж задекларовані в Конституції України її єдиним джерелом. А що ж то за джерело, коли з нього не струмить народна влада? Чому ж воно обезвладнене?

Відомо, що найдорожчий скарб у світі — життя людини, її здоров'я, матеріальний і духовний добробут залежить від життедіяльних джерел Всесвіту — Сонця і Землі. А також

країни, громадянином якої є, своїх предків і від того, що і як САМА ЛЮДИНА РОБИТЬ для цього особисто. Або ж об'єднавшись з іншими людьми у трудовому колективі, територіальній громаді та в системі політичної влади своєї держави.

Якщо у родині, трудовому колективі вона добровільно чи з необхідності поступається своєму партнеру частиною особистої свободи, бере на себе виконання певних обов'язків і працею, аби щось від того мати для підтримки свого Життя, здоров'я і добробуту, — то в своїй аморфній територіальній громаді і в системі політичної влади своєї держави вона як не мала, так і не має глибоко усвідомлених, чітко визначених, закріплених законом особистих правообов'язків, необхідних для забезпечення повноцінності свого Життя. Тож маємо сприятливі умови для що однієї спроби його реалізації. Настає «...час вже їх поставити на місце!» (Ліна Костенко, «Записки українського самашедшого»).

Це, з моєго погляду, і є головною причиною того, ЧОМУ ЄДИНЕ ДЖЕРЕЛО НАРОДНОЇ ВЛАДИ в УКРАЇНІ НЕ є Б'Є ФОНТАНОМ. Нічим не віправдану нашу БЕЗДІЯЛЬНІСТЬ в цій царині сповна використовують сучасні скоробагатьки, щоб, прикриваючись нашими голосами, реально володіти владою в державі. Бо, як відверто зізнався Арсеній Яценюк: «Для нас влада — це все. Влада в Україні — це добробут, статки, контроль над людьми, це спосіб самозадоволення» (Газета «День» від 3.12.2010 р.).

От чому вони так жорстоко борються між собою за владодіння в центрі й на місцях? То чому б і нам, «маскам» сучасних володарів влади і власності, не скинути з себе ці, ганебні для нас маски і задіяти власне джерело влади, щоб назавжди стати в своїх населених пунктах, а згодом і в державі реальними її співвлодарями? Тобто самостійно висувати

вихованих і знаних нами кандидатів у органи влади і на посади всіх рівнів, формувати виборчі комісії, обирати найдостойніших з них депутатами і посадовими особами, систематично заслуховувати їхні звіти і, якщо треба, дростково відкликати декого з них та замінювати іншими. Яким чином можна мирно, законним шляхом досягнути цієї революційної мети?

Далекоглядний українець Іван Франко, проганілізувши тогочасні теоретичні моделі створення справедливого державного устрою, зробив такий висновок: «...Найвищим огнищем (по-сучасному — джерелом — П.С.) владі, по думці анархістів, повинна бути громада, в якій усі ЧЛЕНЫ мали би рівні права і завидували би своїми справами через виборну старшину, одвічальну перед нею... Немає ю казати, що якби всі люди були

3. Членом осередку має право бути кожен виборець, який постійно проживає на території свого округу і як особа джерело влади в Україні візьме на себе відповідальність за виконання своїх правообов'язків, необхідних для забезпечення повноцінності свого Життя. І в особистій письмовій заявлі ДАСТЬ ЗГОДУ ЗАРЕЄСТРУВАТИ його членом осередку.

4. Осередок буде праводіздатним, якщо його членами зареєструються не менше 51% всіх виборців округу. Не зареєстровані — пе ребуватимуть у стані кандидатів у члени осередку з правом зареєструватися членом, коли «дозріють».

5. На організаційних зборах (Віче) осередку зі своїх членів згідно зі Статутом обираються Голова (Сотник) осередку і його заступник. Тільки їм збори доручають готувати, скликати і проводити збори

осередку. Розглядається і приймається Статут осередку. Обираються делегати на міську конференцію ОТГ. За посадою Голова осередку є членом Ради голів ОТГ. На організаційному засіданні Ради голів визначають порядок почергового головування їх у Раді. Збори (Віче) ОТГ уповноважують Раду голів готувати, скликати і проводити міські конференції делегатів ОТГ міста. Конференція розглядає і затверджує Статут ОТГ. Раз на рік заслуховує звіт голови міста і приймає відповідне рішення. Якщо треба, конференція може дростково звільнити його з посади і призначити проведення позачергових виборів Голови в ОТГ. Звіт делегатів конференції заслуховується на чергових зборах своїх осередків. Раз на півроку збори (Віче) заслуховують звіт свого депутата міської ради. Якщо є потреба, збори можуть дистреково відкликати його і обрати іншого. Засідання зборів (Віче) ОТГ і їхніх конференцій протоколюються. Всі голосування відкриті і приймаються більшістю голосів.

Саме ви, нині чинні депутати, особисто спілкуючись з кожним вашим виборцем, можете розкрити їм зміст і мету цієї концепції, перевірити її реалізувати її, щоб стати у своєму місті реальними співВОЛОСАРЯМИ політичної влади і співГОСПОДАРЯМИ громадської власності в ньому, СИЛОЮ, здатною впливати на рішення і дії міської ради, голови міста і не тільки.

Зібравши 51% заяв, треба провести організаційні збори (Віче) осередку і на тому закінчити свою важливу місію щодо формування осередку на вашому окрузі.

Таким чином, спільними зусиллями у нашому місті буде задіяно струмочок джерельної народної влади — справжньої демократії. Бажаю успіху!

Павло СЕМЕНЕНКО,
голова Щорської міської
громадської організації
«За громадянське суспільство»
м. Щорс, Чернігівська область

Марк Зубов

ВІД РЕДАКЦІЇ. Отримавши цю статтю нашого давнього автора і вірного «світличині» Павла Дмитровича Семенченка, ми вирішили порадитися з відомим громадським діячем, учасником національного Круглого столу в Києві Марком Зубовим, який не так давно здійснив пропагандистський «рейд» на Прикарпаття і Буковину, — про це ми вже писали в «Кримській світлиці» на початку року. Відповідь від Марка Івановича не забарилася:

«Дуже хороша стаття і важлива, актуальні ініціатива! Приємно, що Чернігівщина не спить. В інших регіонах України також є активісти, які мислять аналогічним чином. Але є певні відмінності. У Харкові, наприклад, багато людей вважають, що первинні осередки громад повинні створюватися в межах виборчої дільниці. Інші кажуть

— в межах багатоповерхівки, потім вже — мікрорайон, район, місто... Крім того, поширяється думка про те, що Статут громади міста повинен бути ухвалений на міському референдумі. Тільки в цьому випадку він отримує належну легітимність. Є багато інших слушних думок. І це — дуже добре!

Головне, що майже по всій Україні починається рух у цьому дуже важливому для долі країни напрямку. І творчість мас у процесі самоорганізації дозволить кожному місту побудувати саме таку місцеву демократію, яка найбільш притаманна тому чи іншому місту. «Всякому городу — нрав і права», — казав Григорій Сковорода. Хай так воно і буде!»

Марк ЗОБОВ,
громадський діяч, прихильник
ідеї народовладдя, «світличанин»
м. Харків

ЗАКЛИКАЄМО ЧИТАЧІВ «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ» ДО ОБГОВОРЕННЯ ОЗНАЧЕНОЇ ВИЩЕ ТЕМІ НА СТОРІНКАХ ГАЗЕТИ!

ЩАСТЯ НЕ КУПИШ, БО ВОНО - ТАЛАНТ

(Закінчення.)

Поч. на 1-й стор.)

Але відповідь Лариси Федорівни одразу ставить все на свої місця: щаслива не тому, що успішна, а успішна тому, що щаслива. Бо, аналізуючи її слова, доходиши висновку, що щастя насправді десь всередині нас, воно — один із рідкісних талантів, бо хтось вміє малювати, хтось — створювати божественну музику, а хтось...

І один із його секретів, дуже простих і побутових, в тім, що, прийшовши в чужу сім'ю, яку хочеш мати за рідну (або ж приїхавши в іншу країну), не треба одразу ж все намагатися перевінакшити на свій лад, треба прийняти ті правила, які тут існують, та закони, навіть якщо вони і не близькі тобі, і не зрозумілі. Дарма, що наші медики навіть переведення із зимового на літній час вважають стресом для організму, а у чужій родині ранок може розпочинатися і на три години раніше за звичний, дарма, що, можливо, довелося петріти на приготування парових котлет або ж вогняного супу-харчу. Все це має значення лише для людини, налаштованої на конфлікт, який насправді і стає причиною негативних змін щодо здоров'я.

Лариса Мітіна прийшла жити у сім'ю свого чоловіка без будь-яких застережень і побоювань, хоча свекруха — це в принципі завжди страшно, а якщо нова рідня ще й греки, які шанують свої національні традиції, — ситуація ускладнюється. Хоча і жила Лариса в багатонаціональній родині, якою став у середині минулого сторіччя Узбекистан, там і народилася, поєднавши у своїй крові кров засланих «куркулів» і тих, хто втік сюди, рятуючись від голоду, хоч і виростала серед

представників різних національностей, і все це не ставало на заваді ні для дружби, ні для кохання, та все одно в майбутнє не зазирнуло.

З чоловіком Павлом познайомилися в Андіжанському медичному інституті, і обе вони хотіли лікувати дітей. У родині Лариси Федорівни медицина взагалі була провідною професією, тому і з вибору фаху питань не виникало.

П'ять років пропрацювали в Узбекистані педіатром, Лариса Федорівна, на той час вже одружена, подалася разом із родиною чоловіка, депортованою із Алушти, до Криму. Тут її свекруха Деспіна закінчила колись гречку школу, мала з батьками і будинок, де сьогодні живуть чужі люди.

Те, що нежданно-негадано описаніся в Україні (хоча серед родичів були й українці), Лариса Георгіаді вважає знаковим. Недарма ж у рідному Коканді вона жила саме на вулиці Богдана Хмельницького.

Павло Георгіаді і сьогодні практиче дитячим лікарем, а Лариса Федорівна несподівано для себе зробила досить стрімку кар'єру. Пропрацювали кілька років за фахом, вона одержала пропозицію стати лікарем при школі «Консоль», де дібали не тільки про навчання дітлахів, але і про стан їхнього здоров'я. Та тодішній директор цієї школи Євген Бубнов віддав перевагу лікарю-чоловікові, який у школі надовго не затримався. Так Лариса Федорівна, котра вважає себе тут «людиною з вулиці», і одержала вже індивідуальне запрошення, почала обживатися, аж поки не стала незамінним членом шкільної родини, як і свого часу чоловікові.

У 2000 році вона заочно закінчила Таврійський національний університет, одержавши фах

психолога. І стала в школі одразу всім: і лікарем, і психологом, і господарником. І не тому, що була такою вже надзвичайно і всебічно обдарованою, а тому, що діти і медицина — це було її рідне, а ще вона ніколи не соромилася навчатися. Шодо педагогіки, тут її вчителем стала на той час завуч школи Валентина Василівна Лаврик, господарським досвідом поділівся з нею директор школи Євген Бубнов, який незабаром став помічником депутата Володимира Константинова, а потім і депутатом. Не оминула політика і Ларису Георгіаді — в таке вже потрапила середовище, адже школа «Консоль» — це дітище нинішнього спікера ВР АРК, керівника будівельної фірми «Консоль» Володимира Константинова. Зараз пані Лариса є заступником керівника Постійної комісії з питань освіти та науки Валерія Косарєва, і її слово — не останнє в тому, яка доля очікуватиме наших маленьких кримчан.

А проблема, як виявилось, тут виникла хоч і прогнозована, але все одно несподівана. Сьогодні народжуваність малечі вирошла практично вдвічі, і вже зовсім скоро їй не вистачить не тільки дитячих садочків, але і шкіл, які так активно «оптимізують», особливо у сільських районах.

До речі, Лариса Георгіаді — проти будь-якої оптимізації — частину тимчасово вільного начальної закладу, звичайно, можна використовувати з якоюсь іншою метою, яка б не суперечила основній функції цього закладу, аби не сталося того, що свого часу вчинили з дитячими садочками, коли оскаженілі бізнесмени ради були «відмінні» існування людства ради тимчасової вигоди. Сьогодні депутат усвідомлює — малечу найближ-

шим часом дитсадочками не забезпечити, потрібно пристосовувати якісь тимчасові територіальні центри, де матері могли б залишати малюків хоча б на повний день. Насамперед слід поєднувати школи з дитячими садочками.

— У кожній людині є сонце, тільки дозвольте йому засяяти, — раптом процитувала директор Сократа.

І я вірю, що така предметна увага до кожної людини дозволить-таки Ларисі Федорівні до-могтися того, щоб ми грілися з часом не під одним, а під цілою плеядою сонечків і сонечок, розігнавши сутінки сьогодення.

Ось уявляю собі, як вона, така шанована і поважна людина (окрім усього, що є заслужений працівник освіти України) з'являється вдома і сама схожа на те сонечко, а свекруха (така вже «посада!») бурчить: «Скільки ж можна працювати, дочеко! Ви тепер зовсім себе не жалієте...», приховуючи за цими словами, що вже дуженько скучила за не-віткою. А вона, директор і депутат, придливши увагу 88-річній бабусі, замість того, щоб діркнути чоловікові, чому він ще й досі не прем'єр-міністр, поспішає на кухню, тому що хоч шлях до чоловічого серця і досить зви-вистий, але не оминає і шлунка. А для справжньої люблячої жінки смачно нагодувати своїх рідних — це теж є часточкою щастя.

— Все йде від сім'ї. Діти — це наше відображення, — ділиться своїми враженнями Лариса Федорівна у відповідь на моє запитання, чи правда, що нинішні школярі стали жорстокішими, практичнішими, менш людяніми. І я думаю про її дочку Ольгу, яка закінчила факультет з новогрецької та англійської мов, — і, дійсно, гориться до рідного, батьківського.

Не знаю, як для учителів, а для мене спілкуватися з Ларисою Федорівною — одне задоволення, можливо, тому, що збігаються основні наші життєві позиції. Так само, як і я, вона не розуміє, чому Україна заклопотана пошуками собі того чи іншого ярма, бо усвідомлює не тільки спріні принади митного союзу, але і

Тамара СОЛОВЕЙ

ВІТАЄМО ЗІ СВЯТОМ 8 БЕРЕЗНЯ

директора школи-ліцею № 3 ім. Макаренка м. Сімферополя

Олену Олександрівну Гордієнко — розумну, ерудовану, цілеспрямовану, відповідальну і доброзичливу вчительку!

Лети, наше слово, лети,
До школи лети номер три!
Лети, привітай там
чудову людину,
Що мужньо і гідно
в недлеку годину
На плечі тендітні свої узяла
Всі клопоти школи — буденні діла.
Чарівна і мудра, як матінка рідна,
Натхненна і мужня,
І строга, й привітна.
Психолог чудовий,
тонкий педагог
У вирі шкільного життя і тривог.
Прийміть наші ширі
вітання-слова,
Ви їх заслужили, давно і сповна.
А ще побажаємо вам залюбки —
Здоров'я і щастя на довгі роки!
Вчителі і батьки
НВК «Школа-ліцей» № 3
м. Сімферополя

«КРИМЧАНОЧКА»

НДСИЛАЙТЕ НА АДРЕСУ «КС» (ПОСТОВУ АБО ЕЛЕКТРОННУ) ВАШІ ФОТОГРАФІЇ
ТА КОРОТЕНЬКІ РОЗПОВІДІ ПРО СЕБЕ НА КОНКУРС ДУХОВНОЇ КРАСИ «КРИМЧАНОЧКА»!

Другий рік передплачую вашу газету. Виступав на її сторінках. Слідкую за публікаціями в ній моїх знайомих: В. М. Басирова, П. В. Вольвача, М. П. Мисяка та ін. Пропоную розповільні про нашу шановану «Кримчаночку»!

Вперше я зустрівся з Ксенією Лобачовою на літературних читаннях, присвячених пам'яті М. М. Коцюбинського у Сонячногірську 15. 05. 2012 р. Вона зі шкільних років вивчає ялтинський період життя і творчості Степана Васильовича Руданського (у неї прекрасні ялтинські, а тепер і сімферопольські педагоги!).

Вона має свій власний тур — проект «По рідній Ялті». Як особливе покликання зараз уже студентки, майбутнього психолога, — її активна участь у літературознавчих конференціях, пропаганді в Криму українського слова. Запам'яталася її цікава повідомлення «Про С. В. Руданського», «Про ялтинський слід українських діячів культури, зокрема, М. Чернявського, О. Кониського, Ф. Матушевського та ін.», про національні меншини Криму (приміром, у жовтні минулого року вона брала участь у конференції «Етнографія Криму»). Цього року готує наукове повідомлення про кримські аспекти в творчості М. Коцюбинського.

Отож запропоноване фото «Ксенія і маestro O. Xanhonkov» є знаковим і символічним!

З повагою, Петро БАБЕЦЬ, історик-краєзнавець
смт. Межівська, Дніпропетровщина

ОТОЧЕННЯ ШЕВЧЕНКА

«Кримська світлиця», йдучи назустріч 200-річчю від дня народження Тараса Шевченка, яке Україна згідно з Указом Президента № 257/2012 від 11.04.2012 року святкуватиме 2014 року, розпочинає публікувати дослідження вченого і письменника Віктора Жадько про рідних, близьких, друзів і товаришів поета й художника, які його оточували упродовж життя. Газета вже друкувала матеріали Віктора Олексійовича на цю тему («Іду за Кобзарем через золотоверхий Київ» — № 22 за 07.10.2011; «Київський фотограф Тараса Шевченка» — № 6 за 10.02.2012; «Се мій батько» — № 13 за 30.03.2012). Публікації стануть додатковим матеріалом для вчителів, краєзнавців, шевченкознавців, молоді при підготовці заходів, уроків, для виступів, присвячених життю і творчій діяльності українського духовного Пророка.

ТАРАСОВА МАТИ — КАТЕРИНА ЯКИМІВНА БОЙКО

Про неньку Тараса Шевченка, яка народилася 1783 року в Моринцях і була кріпачкою Василя Енгельгардта, на жаль, залишилося мало документальних матеріалів, як і спомінів сина та сучасників. Немає й світлин чи малюнка. Збереглася могила та нещодавно зведеній пам'ятник-символ. Незапереноє єдине, що нам слід запам'ятати: мати Тараса — Катерина — була натурою лагідною, безмежно чутливою, жіночою і люблячою.

Відомо, що Катерина Якимівна мала дівоче прізвище Бойко. Бойками одвічно іменували жителів Бойківщини — історичної області на заході України. Маючи нахил до різних ремесел, бойки з часом осідали і на східних землях України. Моринські Бойки, з роду яких була Тарасова мати, на час її заміжжя були вже «пішими» кріпаками, тобто такими, що не мали ні волів, ні коней і працювали на панських ланах, у кузнях та млинах всього лише за харч.

Після того, як Катерина вийшла заміж за Григорія Івановича Шевченка влітку 1802 року, подружжя діякий час мешкало в селі Кирилівка (у провулку Могильних) на батьківщині чоловіка, а в 1810 році переселилося до Моринців. У цьому селі жив батько Катерини — Яким Бойко, але родина Шевченків оселилася не в тестя, а окремо, у дворі кріпака Копія, садиба якого пустувала, бо самого господаря за бунтів-

ний характер та непослух панові було заслано до Сибіру.

Отже, Тарасові судилося народитися саме в хаті Якима Бойка, в Моринцях. Тут, на Копіївщині (так звався куток села), її оселилася Катерина з Григорієм.

З часом сім'я Шевченків мала вже ниву, леваду, воза та пару волів; у саду на визубі гори дивилася вічками на сонце з-під сніпків пасіка — два вулики-дуплянки. У Моринцях 9 березня 1814 року побачив світ і Тарас, там,

...де мати повивала
Мене малого і вночі
На свічку Богу заробляла;
Поклони тяжкі б'ючи,
Пречистій ставила, молила,
Щоб доля добрая любила
І виріс я на чужині. 1848.

Скоріз із заславня Копій втік. I хоч він не був проти того, щоб у його хаті жила кріпака сім'я, однака відвідання ним Шевченків прискорило повернення родини Григорія на батьківщину — до Кирилівки. З перепису 1816 року (у березні складена «ревізька казка») відомо, що Григорій Шевченко та його сини Тарас і Микита були записані в дворі Івана Андрійовича Шевченка, діда поета, в селі Кирилівці. Про ту сільську хату, де ненька «коло-тилася» з ранку до пізня, Тарас залишив теплий спомин:

*Не називаю її раєм,
Тії хатиночки у гаї*

Село Моринці. Пам'ятник матері Тараса Шевченка

Над чистим ставом край села,
Мене там мати повила
І, повиваючи, співала,
Свою нудьгу переливала
В свою дитину... (*T. Шевченко. Якби ви знали, паничі. 1850.*)

Панщина забирала у Катерини Якимівні час і тим самим забирала і у неї, і у дітей неминуче потрібний, навіть хоч би один материнський догляд. Але Тарасова ненька була з тих матерів, які віддають дітям усе своє життя до останку, які нічого не знають, окрім самопосвяти та непосильної праці: то на панщині, то в господарстві, то коло дітей (а іх стало шестеро). Вона горіла в тій праці її клопотах, як свічка на вітрі.

Катерина Якимівна пішла з життя у сорок літ, 20 серпня 1823 року, коли Тарасові було дев'ять із половиною років. Уже відчуваючи наближення кінця, попрощавшись зі своєю родиною, висловила, ймовірно, один-єдиний заповіт за своє коротке життя: «Коли помру — поховайте не на цвинтарі, а тут, у нашому рідному садку. Нехай до мене прибігають малесенькі мої діти—сиро-

ти, виплакують гіркі сирітські сльози».

Неспроста одна з найбільш пам'ятних у народі поем Шевченка носить мамине ім'я — «Катерина»... Тарас Шевченко про трагічну неньчину долю згодом написше:

...що молодую у могилу
Нужда та праця положили...

Чому ж усе—таки Тарасова мати похована окрім від чоловіка, від дітей, бо ж вони — на цвинтарі? Коли був заповіт або ж коли дуже бідні були селянські родини, то священик і влада дозволяли ховати небіжчика у перетичці — на межі городу. Але траплялося, що й на території садиби, як і заповіла Катерина Якимівна. Родина, на той час маючи багато «ротів», не тримала господарство, як попервах, і загалом жила біdnувато, якщо не сказати — в скруті, хоч мали майже гектар землі та садок. Тож маму Тараса Григоровича поховали на родинному обійсті, де вона сутужно працювала її ще молодою пішла в інші світи. А на цвинтарі покояться родичі Кобзаря по бать-

ковій лінії та діда Івана.

Образ матері навіки закарбується в Шевченковій пам'яті та знайде творче відображення в образах жінок-матерів — світлих, аж святих, наповнених щастя та стражданням за долі своїх дітей. Поховання неньки на дво-рищі, неподалік від хати — символічне. Неспроста над її могилою в селі Шевченковому схилила кетяги калина, на якій весною виспівє слововіко...

Віктор ЖАДЬКО,

професор, письменник

Фото автора

Список використаних джерел

Шевченківський словник. — Т. 2. — К., 1977. — С. 358; Жур П. Труди і дні Кобзаря. — К., 2003. — С. 21; Дзюба І. Тарас Шевченко. Життя і творчість. — К., 2008. — С. 18; Крайній І. Четверте Різдво для четвертої влади // Україна молода. — 2009. — 20 січня. — С. 15; Кониський О. Тарас Шевченко — Грушівський: Хроніка його життя. — К., 1991. — С. 28; Універсальна енциклопедія «Черкащина». Упорядник Віктор Жадько. — К., 2010. — С. 983.

Село Моринці. Хата, в якій Катерина народила Тараса

Село Шевченкове. Могила Тарасової матері

«ШЕВЧЕНКІВСЬКА ЕНЦІКЛОПЕДІЯ»

5 березня Національна парламентська бібліотека України спільно з Інститутом літератури ім. Т. Г. Шевченка Національної академії наук України у контексті бібліотечних Шевченкознавчих студій презентували перші два томи Шевченківської енциклопедії в шести томах. Видання підготовлено за державним замовленням на випуск видавничої продукції Національної академії наук України та випущено на замовлення Державного комітету телебачення і радіомовлення України за програмою «Українська книга» 2012 року.

В церемонії презентації перших двох томів Шевченківської енциклопедії взяв участь перший заступник міністра культури України Тимофій Кохан. Він звернувся до учасників та організаторів презентації з вітальним словом міністра культури України Леоніда

Новохатка. «Напередодні 200-літнього ювілею Великого Кобзаря — всеукраїнського поета, письменника, художника, громадського діяча Тараса Григоровича Шевченка — видання енциклопедії є надзвичайно актуальним, вагомим, масштабним проектом», — йдеється у зверненні міністра культури. Тимофій Кохан також висловив щирі вдячність усім, хто доплився до реалізації цієї культурно-мистецької акції, та побажав учасникам нових творчих здобутків.

«Шевченківська енциклопедія» — це масштабний проект Інституту літератури ім. Т. Г. Шевченка НАНУ, приурочений до 200-річного ювілею Великого Кобзаря.

Упорядники «Шевченківської енциклопедії» прагнули якомога повніше представити унікальну постаті Тараса Шевченка — поета і

художника, висвітлити його визначальну роль у суспільному житті українського народу: як у культурному розвитку тієї доби, так і в діяльності духовних спадкоємців.

Автори й укладачі «Шевченківської енциклопедії», проаналізувавши багаторічну історію шевченкознавства, зробили плідну спробу підбити проміжні підсумки розвитку науки про Т. Г. Шевченка. Низка статей-персонажів охоплює інформацію про оточення Шевченка, дослідників його творчості, перекладачів та ін. Можна виокремити такі тематичні розділи, кожен із яких включає ряд довідкових статей різного обсягу: поетика Шевченка; біографія; історія і Шевченко; місця пereбування; згадувані Шевченком історичні, міфологічні, біблійні, агіографічні персонажі; Шевченко і літератури — українська, російська, слов'янські, світова література; Шевченко і мистецтво (скульптура, музика, театр,

кіно); Шевченкознавство; вшанування пам'яті тощо.

Перший том містить 1142 статті, другий — 1081 статтю, де можна знайти основні відомості про життя, творчість і особистість Тараса Шевченка, його епоху та оточення, місце в національній та світовій культурі.

Таким чином, широким колам читачів запропоновано надійний ориєнтир у студіюванні творчості геніального митця.

Керівник проєкту «Шевченківська енциклопедія» — В. Л. Смілянська, автор передмови — академік НАНУ І. М. Дзюба. До складу редакційної колегії видання увійшли професійні вчені-літературознавці: М. Г. Жулинський (голова), М. П. Бондар, О. В. Боронь (відповідальний секретар), С. А. Гальченко, П. Ю. Гриценко, І. М. Дзюба, Р. Я. Пилипчук, Г. А. Скрипник, В. Л. Смілянська (заступник голови), Д. В. Стус, Н. П. Чамата.

ЧЕРЕЗ ТЕРНИ - ДО ПРАВДИ ПРО УКРАЇНУ

«Літературна Україна» повідомляла про випуск науково-публіцистичного видання «Через терни - до України» Василя Кушерця, Василя Василашки (К.: Знання України, 2012, друге, доповнене і перероблене, видання). Дослідження присвячене українським родинам, предки яких створили світову державу Київська Русь, захистили Європу від орд Батия, зробили свій внесок у розгром фашизму, явили світові шедеври народної творчості, дали урок виживання в голодоморах, у катастрофі Чорнобильської АЕС, першими відмовилися від небезпечної для людства ядерного потенціалу, вибороли і роздовувують свою незалежну державу. Книжка викликала інтерес. Її авторів НСПУ висунула на відзначення мистецькою премією «Київ» імені Євгена Плужника, жертвами сталінських репресій.

В «ЛУ» нещодавно було опубліковане інтерв'ю з одним із авторів — письменником, заслуженим журналістом України Василем Василашком. Пронуємо його також увазі наших читачів.

— Як виникла ідея написання цієї книжки? Хтось із рідних чи знайомих загинув від голоду чи зазнав репресій?

— У книжці є про голод і сталінські репресії щодо і моєї родини, села Курахина над Дністром. Загрибів у Хабаровськ за надуманими звинуваченнями татів вітчим Данило Косташ, спух і помер від голоду мамин брат Василь Десьяк. У нас було так, як і скрізь в Україні. З церкви скинули дзвони і здали в брухт, а церкву перетворили на клуб, замість ікон повісили зображення «вождя». Із цвінтая зняли кам'яні хрести занаказом чергового «гостя з центру» і на кутку села Сакунівка, під водоспадом у яру, побудували «русскую баню», звести дах над якою до війни забракло святотатства. Пригадую, бабуся Катерина хрестилася до уламка хреста у стіні бані з написом «Василашко Євдоким», який помер від ран на озері Хасан у війні СРСР з Японією. Йдеться про її сина, моого дядька. А ми, діти війни, розшукували продовження написів на хрестах: на одному уламку — «Сава», а на другому — «тій», і вигравав той, кому вдавалося знайти в стінах розламане ім'я чи прізвище. Такі страшні були ігри, як пізніше я усвідомив, про що писав у віршах. Але спонукою до написання книжки стало інше.

— Що ж могло бути страшніше?

— Ну, щодо місцевих бід допускались пояснення, які вбивалися тоді в голови, — що то «перекручення політики ВКП(б)», надто у глибинці, як наша. А тут — злочини в містах, столиці... Коротше. Я дізнався, що в Кам'янці-Подільському живе Анатолій Годованець, син Микити Годованця, в'язня ГУЛАГу, свого часу патріарха української байки і наставника моєї поетичної юності. Я приїхав на ювілей Кам'янець-Подільського училища культури, де навчався колись, і зустрівся з сином поета. Я

спітав його: «За що тата катували?» — Точно не знаю». — «Він що, і вам не наважувався розповісти у той час?» — «Ні. Я думаю, що він і сам до пуття не знат, за що його судили». Я тоді згадав досвід дослідження «справи Остапа Вишні», про що чув від нашого журналіста Євгена Кравченка, до речі, згодом редактора нашої книжки, і запропонував синові М. Годованця: «Пишіть листа в СБУ з проханням допустити мене до справи Вашого батька». Він написав. «Справу» знайшли, я її вивчав із ліками для серця. «ЛУ», а потім «Вітчизна» опублікували перші нариси: «Байка — за ключим дротом». Був резонанс. За листом із НСПУ тоді у Кам'янці-Подільському завдяки турботам влади міста, особливо міського голови Олександра Мазурчака, було чимало зроблено для увічнення пам'яті 20 літ тому до служби в УНР, так Годованець був завідувачем складу. Ось воно що: зачистка потенційно небезпечних для сталіністів громадян України, яка за УНР уже відчула смак державності.

— Ви ж пишете і про репресії щодо гірників Нікопольського рудника, тобто пролетаріату, чиєю партією називали себе більшовики. А як це пояснити?

— Мій співавтор, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Василь Кушерець доводить, що рознарядка й на таку, «найсвідомішу категорію населення» була потрібна Сталіну для залякування усіх громадян до виборів у Верховну Раду СРСР, щоб голосували, «як слід». Науково-публіцистичне дослідження В. Кушерця, осмислення злочинів того часу — теж із наведенням жахливих фактів, коли на Черкащині, в Шевченковому краї, залишалися після штучного голоду до третини жителів села, як у селі Бужанка, коли українців становиця виселяли на Північ з Кубані. Нізато розстріляли 1937 року десяткох гірників, зокрема дідуся Василя Івановича, Василя Єфремовича, теслю копальні, інших родичів, чиїх дружин взимку вночі арештували, а дітей під крики-плачі розвозили по різних дитячих будинках, залежно від віку. Судіть самі про справедливість тих судів, як «логіка» допути була й така: «Вас звинувачено в

«шпигун». Коли поетові на допитах вдалося спростувати звинувачення, що тягнули на розстріл, вчелилися до байок про бур'яни і там знайшли «ворожу діяльність». Але за це уже лише засланням на Колиму поплатився. Вірити у його вину і нині важко. І ось якось вночі прокидається — «евріка!». Я згадав, що єднало справи усіх, пов'язаних зі справою Годованця. Чи поет, чи журналіст, чи гірник — усі були українці і чимось причетні 20 літ тому до служби в УНР, так Годованець був завідувачем складу. Ось воно що: зачистка потенційно небезпечних для сталіністів громадян України, яка за УНР уже відчула смак державності.

— Ви ж пишете і про репресії щодо гірників Нікопольського рудника, тобто пролетаріату, чиєю партією називали себе більшовики. А як це пояснити?

— Мій співавтор, доктор філософських наук, професор, заслужений діяч науки і техніки України Василь Кушерець доводить, що рознарядка й на таку, «найсвідомішу категорію населення» була потрібна Сталіну для залякування усіх громадян до виборів у Верховну Раду СРСР, щоб голосували, «як слід». Науково-публіцистичне дослідження В. Кушерця, осмислення злочинів того часу — теж із наведенням жахливих фактів, коли на Черкащині, в Шевченковому краї, залишалися після штучного голоду до третини жителів села, як у селі Бужанка, коли українців становиця виселяли на Північ з Кубані. Нізато розстріляли 1937 року десяткох гірників, зокрема дідуся Василя Івановича, Василя Єфремовича, теслю копальні, інших родичів, чиїх дружин взимку вночі арештували, а дітей під крики-плачі розвозили по різних дитячих будинках, залежно від віку. Судіть самі про справедливість тих судів, як «логіка» допути була

така: «Вас звинувачено в тероризмі». — «Я не терорист». — «То чому мали намір вбити члена уряду?» — «Це неправда». — «То чому ви казали про це?» — «Я про це не казав». — «Стривайте. Ви пам'ятаєте все, що кажете п'яній?» — «Звісно, ні». — «А ми пам'ятаємо». Вирок — вища міра покарання. І після реабілітації — не відомо, де могли невинно убієнних...

На презентації книжки «Через терни — до України» Василь Кушерець сказав:

— Хай як викошували у нас разом із мільйонами людей нашу пам'ять, ми її відновлюємо у цій книжці, і вона застерігає нас від повторення страшних подій у житті українського народу, вчить переборювати найскладніші труднощі, виживати у найстрашніших ситуаціях, рівнятися на таких великих Українців, як Тарас Шевченко, Леся Українка, Іван Огієнко, Олена Теліга, Василь Стус, на геройів війни у боротьбі з фашизмом, коли сини розстріляних, як мій батько, йшли добровольцями на фронт, рівнятися на тих, хто нині віддає всі сили будівництву незалежності України.

Я вдячний своїй тітці Ганні Василівні Шпонці, которая згадала, як під прицілом слідчого відмовився підписувати наклеп на невинного, тобто на моого дідуся Василя Єфремовича, селянин Іван Михайленко, і ми змогли повідомити про це у перевиданні книжки «Через терни — до України».

— У чому ж своєчасність, важливість цієї книжки бачать рецензенти?

— Академік НАНУ Костян-

тин Ситник у рецензії ще на перше видання писав: «Книжка сприяє очищенню пам'яттю душ зачесливих забудьків, пробудженню сумління у русифікаторів і яничар, обґрунтуванню непереможності й перспективності розвитку та історичного буття нашого рідного українського народу. Може, і сучасних сталіністів вона не залишить байдужими, і вони колись таки скаменуться, не сложитимуть комусь як «дядьки Отечества чужого». Лауреат Шевченківської премії Раїса Іванченко підкреслює, що відкритою правдою книжка цікава і їй як історику та письменнику, це історія, яку треба відкривати і відкривати. Відомий видавець, громадський діяч Олександр Афонін, який ініціював видання цієї книжки, вбачає її цінність в тому, що історія показана на долях живих людей, на атомарному рівні, як через неможливе украйнці утверджували свою ідентичність.

— Я ознайомився з матеріалами презентації.

Понад 17 сторінок з Інтернету. Дуже відомі люди і вражаючі відгуки. Доктор історичних наук, екс-дипломат Леонід Лещенко підкреслив міжнародний резонанс замовуваних репресій, коли ховали і ще живих, як у його с. Городниці на Черкащині, де живцем скоронили трьох селян, які чудом виповзли з «братньої могили». А наш автор Вадим Пепа, знаний публіцист, вбачає корисність книжки в підкресленні історичного боргу перед українською нацією, боргу, який нащадки її ворогів не спо-

кутують, а, навпаки, примилюють нападками на українську мову, продовженнем русифікації, коли історична справедливість вимагає більшої підтримки нищеної віками нації у її розвитку, коли потрібна рішучіша відсіч новітнім українофобам! Цікаво продовжив цю думку молодий психолог з Артемівська Андрій Лоза: «1938 року лише одна десятка українських письменників друкувалися з тих, яких друкували 1930 року. Але які ж ми братоборці, як у вищому ешелоні катів дозволили бути діше 6% українців!». Професор Іван Ющук наводить і такі слова з книжки, що засвідчують страшну суспільну атмосферу 1930-х: «Хіба це не фантастична дивина, що серед мільйонів росіян, які завоювали під свою владу шосту частину земної суші, серед тисяч комуністів... не знайшлося жодного, хто б дав Сталіну по руках чи по-справжньому підняв руку на «вождя народів» уже при перших загрозах демократії, мирному розвиткові країни — щоб прінинти всенародну бійню?».

— Так, відгуків багато. Ми з Василем Кушерцем вдячні за всі. Думаю, що важливо не лише пам'ятати про злочини, вчити уроки історії, а й вірити у сили, історичну спроможність і перспективи нашого народу. Добре, що у відгуках і за це відзначено наше дослідження. Тож попри відомі труднощі зичу нових успіхів українцям і в час незалежності!.. І щоб нові катів «шпигунів» пам'ятали урок історії, що й катів карають.

Розмову вів
Іван ІВАНЧЕНКО
«Літературна Україна»,
21 лютого 2013 р.

На фото: Василь Василашко (крайній праворуч) на творчій зустрічі до Дня рідної мови у Товаристві «Знання» України 21 лютого 2013 р.

(Фото Юлії Качули)

СТВОРЕНО КОНСОРЦІУМ ІЗ ВІДВІДНОСІЙ ГОЛОДОМОРУ

При Канадському інституті українських студій (КІУС) Університету Альберти створено дослідно-освітній консорціум із вивчення Голодомору. Про це УНІАН повідомили у прес-центрі Центру досліджень вільного руху.

Головним завданням консорціуму є дослідження, вивчення, опублікування та поширення правдивої інформації про Голодомор в Україні 1932–1933 років з тим, щоб українська трагедія була ширше визнана в канадському суспільстві і була представлена в шкільних програмах з

історії та геноциду, йдеться в повідомленні.

До реалізації цього завдання будуть залучені Центр дослідження історії України ім. Петра Яцика та Методичний центр української мови при КІУСі, а також педагоги, науковці та інституції на Заході і в Україні.

Як пояснили у Канадському інституті українських студій, консорціум має два головних напрямки: дослідницький та освітній. Дослідницький компонент буде займатися дослідженням Голодомору в співпраці з ученими, університетами, робочими

групами, організаціями та бібліотеками на Заході і в Україні. Планується опублікувати низку наукових статей, переклади документів англійською мовою, довідник джерел щодо Голодомору і серію «питання — відповідь» для вчителів, учнів та широкої громадськості.

Дотаційна програма стимулюватиме дослідження маловідомих аспектів Голодомору та його порівняння з іншими геноцидами. Зокрема, наукова конференція з нагоди 80-річчя великої трагедії українського народу за- планована на 27–28 листопада 2013 року в Торонто. Освітній компонент буде акцентуватися на підготовці та розповідюванні авторитетних і доступних ресурсів про Голодомор для учнів, педагогів, школ, міністерств та інших установ, а також у лобіюванні питання внесення тем, пов'язаних з Голодомором, до навчальних програм.

МАЙСТЕР НОВЕЛИ

Юрій Андрійович Коваль народився 17 січня 1942 року в м. Новомиргороді Кіровоградської області. Закінчив факультет журналістики Львівського державного університету ім. Івана Франка. Працює відповідальним секретарем редакції журналу «Дзвін» (м. Львів). Член Національної спілки письменників України, автор багатьох книг новел, повістей та романів. З-поміж них — «Віднайдена фея», «Зелена Україна», «Гармонія», «І ріки впадуть у море» та ін.

Минулого року в Львівському видавництві «Апріорі» побачила світ книга «Цей лагідний-лагідний світ», до якої увійшли кращі новели, оповідання, образки, етюди, прозогемма «Одівчина клятва» та уривок з роману «І ріки впадуть у море». (До слова, за цю книгу у грудні минулого року Юрію Ковалю було присуджено премію ім. Богдана Лепкого). Це, певною мірою, книга підсумкова, бо зібрано тут найкраще, написане письменником за роки його творчої діяльності. А серйозна творча праця, якщо не рахувати опубліковане в періодичній пресі, розпочалася ще в 1965 році книжкою новел «Віднайдена фея», вихід якої віталі Олесь Гончар, Павло Загребельний, Іван Дзюба та інші визначні майстри нашої літератури. «Коли приглядаємося до ранніх новел Юрія Ковала, то подивляємося на них не так чистоту стилю і високу вправність письма, як оту гостроту бачення речей, власне, «очима душі», — а цьому таки не навинчиться, — як високу міру співчуття, без якого і найдовершенніша фраза буде холодною, мертвовою. Коли гортаю новелістичні книжки Юрія Ковала, то перед очима постає галерея живих людей. У їхніх долях — історія нашого народу...», — так відгукується про творчість Юрія Ковала у передньому слові до книги вибраного поета, прозаїка, перекладача Андрій Содомора.

А ось я поціновую творчість своєї земляка львівського письменника, лауреата Національної премії ім. Тараса Шевченка Романа Горака: «...з Юрієм Ковалем і його збіркою новел «Гармонія» у літературі вівралася якася нова, ще не усвідомлена, але могутня молодеча сила, яка розбивала рутину, штампи в нашій літературі, кон'юнктuru. Від неї п'янилась голова, усе було так зрозуміло, так ясно, як може бути в молодості. В центрі — людина з її одвічними прагненнями гармонії з довкіллям, з людьми, зі світом. Ця людина діяла, говорила і думала зовсім інакше, ніж мала думати, гадати, чинити радянська людина з передових рубежів чергової п'ятирічки. Ця людина була з плоті і крові. Твори Ковала дихали степом, простиrom, у них було повно світла, вони були наскрізь імпресіоністичні тим світлом і повітрям. Письменник дивився на наївноїшій світ, звичайні і добре відомих йому дядьків і тіток, ніж дивився література, зігнута у три погиблі різними передовими ідеями, дивився незашорено, сміливо. Він не був на когось схожий, як це прийнято вищукати для молодих. Був собою і не подібним до інших.

Юрій Коваль не належить до велими продуктивних письменників. Він з тих, хто розуміє, що вартість не в кількості написаного, а в тому, що залишиється після тебе в літературі. Щоб залишилися назавжди в нашій літературі, Юрієві Ковалю було достатньо єдиної «Гармонії». І хоча сьогодні найменше, через свою очевидну забудькуватість, згадують ім'я Юрія Ковала у процесі творення новітньої української прози, майбутній об'єктивний дослідник неодмінно назве його творчість як найхарактернішу, як вихідну до нашої сьогоднішньої літератури».

Гадаю, ця стисла характеристика творчості велими цікавого і талановитого письменника Юрія Ковала підтверджує, яка багата і розмаїта наша національна література — і за жанрами, і за її творчими. Й справді, перечитуючи виbrane Юрія Ковала, бо ж окремі його твори з цікавістю читав уперше десь в журналах, у «Літературній Україні» чи в

окремих збірках, насолоджується мовою його новел, неначе вірші читаеш його образно-поетичні настрої мініатюри, які автору добре вдаються. Захоплюється його персонажами — тітою Горпиною з одноименного оповідання, яке з повним правом можна назвати маленькою повістю, Дмитром з новел «Гармонія», Стефанією з новелі «Двадцять соток картоплі», бабою Мотькою з «Фед'кової кузні» та ін.

Шкода, що ці новели трохи завеликі для газетної публікації, а скоро чути чи рвати їх по-живому на частини, щоб давати упродовж кількох подач, гадаю, не доцільно. Їх треба читати на одному подиху, випивати як келих цілого напою.

Однак мою увагу привернула новела «Двадцять соток картоплі», яка, за висловом Бориса Харчука, «вдало ілюструє часи так званого волонтаризму...». Я додав би сюди ще й слово «колгоспного». У п'ятдесяті річної літньої колгоспниці Стефанії очевидно ж за невироблений мінімум трудоднів і за те, що вона, вже жінка в літах, не може працювати у ланці нарівні з молодими, колгоспною начальством, так звані «місцеві князьки», відрізають, а точніше перекорюють засадженій картоплею город «по саму приязь»...

Як ровесник Юрія Ковала, дитя війни, я й сам з власного досвіду пам'ятаю, як штрафували мою бабусю Марію, в якої були хворі ноги, за отої невироблений мінімум трудоднів... То були часи жорстокої колгоспно-кріпацької праці, які, гадаю, канули в небуття.

Отож нехай ця сповнена душевного болю і трагізму людського буття новела «Двадцять соток картоплі» буде для усіх нас гіркою пам'яттю не таїкою вже й сивої давнини.

І ще кілька слів про невеликі за обсягом твори: етюди, образки, штрихи. В цих коротеньких творах постають епізоди з життя людей, події, які на перший погляд здаються буденними, але який психологічний заряд вони в собі несуть.

Ось як про цей короткий жанр прози Юрія Ковала висловився Михайло Осадчий в одній з рецензій на творчість письменника: «Як правило, сюжети Ю. Ковала — незамислувати, герой вимальовуються з першого речення, а далі — мазками, штрихами, окремими деталями, логічно, послідовно розкриваються характери в діях, у діалектній життєвій стосунків. Своєрідною рисою творчого хисту Ю. Ковала є потяг до психологізму. Автор намагається зазирнути у внутрішній світ людини і «вести звідти спокійний стриманий репортаж». Вияв зовнішніх вчинків його персонажів — завжди наслідок їхньої душевної організації. Від цього невіддільне і захоплення Ю. Ковала красою людини, проникнення в її душу, мрії. Юрій, здається, лірик...». І ніби на підтвердження цих слів рецензента додамо ще й слова класика нашої літератури Максима Рильського, який на світанку творчого шляху молодого прозаїка-новеліста Ю. Ковала, у передмові до колективного збірника «Весняне зілля», що побачив світ ще 1962 року, зазначив:

«Проза, вміщена в збірнику, позначена в основному тими рисами, що й поезія молодих авторів: ширістю, якістю думок та почуттів і ясністю їх вислову, любов'ю до людини, до життя. Бачимо в ній ніжні й теплі зарисовки живого життя в образках Юрія Ковала...».

Отже, коротеньку загальну характеристику творчості самобутнього і талановитого новеліста зі Львова Юрія Ковала читач має. А на доповнення сказаного ще й кілька коротеньких замальовок-образків. Читайте і поціновуйте!

Данило КОНОНЕНКО

Проза життя

Юрій КОВАЛЬ

МАТИ

Образок

Охайній, по-гутульськи барвисто вишитий киптарик, картата вовняна хустка. З-під хустки — високе зморшкувате чоло, посивіле кущиці брів. І зажурена чорнота очей.

— То, може, чули?

Хлопці, а їх у кімнаті мешкало аж п'ятеро, розгублено перезирнулися.

— Ни, не чули, — видихнув наречі Сергій.

Видихнувтих, несміло. Так, ніби й справді на нього і на його друзів падала якнайбільша вина, що досі вони нічого не чули й не знали про Василя Стасишина.

Жінка зітхнула, сперлася на одвірок.

— То я піду...

Стомлено порпалася у важких клунках, закоцюблими пальцями з'язуючи їх докупи.

— То я піду...

Аж тепер хлопці заворушилися. Кинулись до неї, лагідно, але рішуче схопили під руки.

— Ни-ни, що ви! Відпочиньте...

Хтось подався на кухню. За чайником.

— Ось тут, до столу...

Незграбно краяли палянінцю, не-зграбно розмішували у склянках цукор.

— Пийте! Не соромтеся. Будьте, як вдома...

Не соромилася.

Повільно розжувала чорний студентський хліб, маленькими ковтками смачувала густо заварений чай. Розпівдала про сина.

Один він у ній. Такий високий, чорнявий. Файній легінь. Хлопці його повинні б знати. Теж в університеті вчиться. От тільки вона не знає на кого: чи то на юриста, чи то на вчителя...

Спершу часто листи писав. А як перешов на старші курси, то рідше. А це й зовсім замовк. Уже місяці три від нього ані жодної вісточки.

Звичайно, вона розуміє, що в нього дуже багато роботи, що йому николи. Але...

Зрештою, не витримала. Порадилися із чоловіком, налаштували гостинці — та й приїхала. Щоб на власні очі побачити його, щоб перевіритися, що з ним усе гаразд.

От лише не знає, де він живе. В університеті так багато гуртожитків, а місто таке велике... Але то нічого. Хай хлопці не думають, що вона стара. У неї ще по-гірському міцні ноги і здорове серце. Вона обійде весь Львів... Вона зараз піде...

I хай студенти не погордують її дарунком.

— Припрошу, беріть... Вгощайтесь...

Наполегливо тицяла кожному до руки великі пригоршні домашнього печива, горіхів, яблук.

— Беріть...

Хлопці дякували, червоніли і ховали руки за спини.

— Не треба, вуйно... Для чого? Виж синові...

— А ви не турбуйтеся. Вистачить і вам, і синові. Бо для одного що загадато... Не хочете? Тоді я так, — і висипала просто на стіл гору ласощів. — Ось так, — і переможно вісміхнулася...

Хлопці пішли з нею. Пішли роз-

шукувати університетські гуртожитки. Пішли розшукувати Василя Стасишина, її сина.

Сергій застався вдома. Писав листа. Він теж не озивався до своєї матері ось уже другий місяць...

ВІРНІСТЬ

Довгі ріди хат вкутаються в сіру туманову ковду.

Між ними — слизькою струною вулиця.

Поворот.

Темна тінь відділяється від тополі.

Мовдва крила — простягнені руки.

— Ти? Знову!?

Постать важко зітхтає.

— Чого тобі треба? Хіба я не казала, щоб ти більше не смів мене тут стрічати? Дай дорогу! Ну!..

Позаду чавкає грязюка.

Боязким птахом не голос — благання:

— Люблю... Чуєш, люблю...

Скрикує хвіртка.

Самотня постать ще довго бродить вздовж вулиці.

Не спиться ій.

На червоних, спраглих цілунків устах — гірка посмішка...

А завтра знову вечірні сутінки. І знову постать біля тополі.

— Ксеню, зажди!

Мовчить.

— Ксеню!

Спиняється, з грудей біль.

— Тітко Стефані! — загуділа нагло шибка. — А вийдіть-но сюди, тітко Стефані!

— Найнялися сьогодні чи що? Тернула руками об полі спідниці, відхилила фіранку. До воріт, як вітром видуло.

— А що таке? — водила неспокійним поглядом по всіх трьох. Хлопці, один сусідський Роман, інший Василь — теж із їхньої вулиці, невпевнено шморгнули носами. Відступили за плуг.

— Та що ж таке? — підступила до Михтода.

Той скинув крисаню, і жовта, як жовток курячого яйця, лисина зарибла зморшками. Михтодь відкашлявся у скарючені пальці.

— Не клени, Стефо! Ми тут пришій кобілі хвіст... От папери нам правління дalo... Відбирати городець будемо... Так що, е-е...

— Як це відбирати? — Стефанія пошепки. — За що... відбирати?.. Чула, як по животу розливалася терпкість. Тільки тепер зрозуміла, що бригадир не жартував. Думки металися в голові, шукаючи просвітку і, не знаходячи його, м'яли одна одну. А може, бригадир таки пожартував? А може, й ці жартують?

— Чому... відбирати?

Михтодь поплескав її по повному ліктю.

— Тобі видніше, Стефо... Правління знає, що робить. А наше діло теляче... Сказано — відбирати, значить — відбирати... Так що відчиняй ворота... Хліб-сіль дорогим гостям, — склав Михтодь в рурочку тонкі сині губи.

— Та я ж... та я ж..., — обняла Стефа повну пазуху, — картоплю уже висадила... Двадцять соток... Сама рівці робила. Як коняка, плужок тягала...

Михтодь єхидно вискалився.

— Нічого, Стефо... ти посадила, а ми зберемо для тебе. Бачиш і плуг захопили...

— Холери б ви захопили!

— От що не здогадалися, то не здогадалися...

— Це ж моя земля... З діда-прадіда... Не викрадена, не подарована... Це ж кривавиця роду мого...

— Згадала баба, як дівкою була...

— Шляк би вас трафив, колодок бездушних! Кров би вас усіх позливала!..

Стефанія стояла на воротах, мов шлагбаум, з простертими руками і бризкала сльиною.

На вулиці збиралися люди. Хто на ферму йшов, хто до крамниці, а хто просто без діла віявся, але всі спинялися перед хатою. Чутка, що в Стефанії відрізають город, знурутували кожного, ніби за живе зачепила.

— Ти відчиниш ворота чи ні! — трусив Михтодь кулаком перед под zobаним червоними плямами видом Стефанії.

— Пекло б тобі розчинити, бузувіре смердючий!

Михтодь рішуче висмикнув зашпілку. Ворота загарчали і роззвили дерев'яну пашу.

— Війо, сива, війо!

Кобила, мотаючи головою, віврвалася на подвір'я. Бліскучий леміш сягав землі і в шпориши лишалася вузька залисина зчесаного.

— Стійте, стійте! — зойкнула Стефанія.

Важко хитаючи розповнілими стегнами, вона забігла наперед. Год тягнувся до левади, тлusto чорнів грудками і несміливо зеленів стрілчатими сходами. Кобила уже гарцювала на скопаному.

— Стійте! Не маєте права! — зала муvala rуki Стефанія. — Тут посаджено...

Михтодь мовчки направляв чепіги.

— Оратимемо, хлопці, до того горба, — ткнув лозиною у бік левади.

— Не слухайте його, хлопці, — кинулась Стефанія до знічених Романа й Василя. — Ви молоді. Не з'язйтесь із цим бузувіром! Хіба ви забули, шмаркачі, як до мене в город за полуницями лазили... Не

слухайте його...

— Хлопці, оремо по той горб, — повторив Михтодь.

— По той, що на спині, — присіла раптом від сатанинського сміху Стефанія. — Орайте, хлопці, по той горб, що в Михтодя на спині... Хутко орайте...

Вона бігала навколо плуга, шукаючи співчуття, озиралася на людей, а коли леміші вгрузли в ґрунт, метнулася напереріз кобілі і простила перед її мордою. Стефанія лежала на грудках, вstromивши пальці у землю. Спідниця закотилася її вище колін і незасмаглі літкасті ноги різали зір сліпучою близню.

— Тільки через мене, тільки через мене, — водила Стефанія, мов гуска, піднятою головою.

Михтодь розгублено тупцював довкола неї. Він спробував узяти Стефанію попід пахви і відтягти, але вона враз заборсалася і пронизливо заверешала.

Люди загомоніли.

— Та не руш ти її... Дай жінці спокій! Невже той город обов'язково треба переорювати!.. Пристав, як смола до штанів...

— Треба! — доводила сільрадівська секретарка Рузя. — З такими, як тітка Стефа, інакше й каши не звариш. Завжди податки остання платить. І то не з власної волі, а видиристи треба...

— Бійтесь бога, стара жінка...

— Еге ж, стара... А клумаки до міста щодня перти не стара!..

— Кожен живе, як уміє...

— А буряки тягти із поля не стара?

— Чуєте, що люди кажуть, — став над Стефанією Любомир. — Не смішіть народ, тітко Стефаніє... Ви ж стара жінка, а розляглися... як...

Стефанія притихла. Підвелася від землі обличчя, перевернулася з живота на бік і поволі стала на ноги. Стояла перед громадою, розпатлана, принижена, з чорними від вологого бруду колінами.

— Артистка, ну й артистка! — захихотів старий Михтодь.

Обличчя Стефанії перекосилося від ненависті.

— Орай, бузувіре, орай! — зашипіла Михтодеві в вічі. — Тільки людину спершу викопай... Викопай, Михтоде, людину спершу...

Любомир отетеріло витрішився. Спочатку на Стефанію, потім на людський гурт, який також почав ціпніти від почутого.

— Яку людину? — Михтодь зблід.

— Здуріла вона, їй-богу, здуріла...

— Чуєте, люди, — не розповідала, а хріпко викрикувала Стефанія, — у сорок сюмому на моєму городі вбито людину. Убивша — Михтодь. Він і закопав її недалеко звідси. Он там, під тим горбом. Не поділив із небіжчиком золото...

— Бреше, бреше вона, — розгублено бурмотів Михтодь. Він дивився на Стефанію скляними очима, гостращелепа в нього відвісна і густо трусила. — Бреше вона, люди добрі...

— Ось тут він зарив людину, тут...

Копали мовчки. Мокра земля, бо річки було рукою подати, виростала гірками обабіч ями. Приглушенний гомін зродився у натовпі, коли на поверхню впали перші трухляві пожовтілі кістки. Натовп вигнувся назад, коли до нього в пощербленному напівзгнилому чрепі вишикнуло зуби минуле.

— За золото він його, люди добрі. Думав, що ніхто не дізнається. А як і знайдуть, то все одно на бандер подумають... Я тоді випадково побачила... Якраз низами із села вертала... А він його каменюкою по голові... Хотів і мене... Ale я втекла... Молода була... То він казав потім, щоб я не розтуляла пісок, якщо хочу жити... А я хотіла...

Михтодя посадили на бричку. Він сам не міг навіть стояти. Любомир ступав поряд з конем і з опущеного пужалом в'юнівся по землі гудувати шнурок батога.

Стефанія дивилася їм услід, так і не вийшовши за ворота.

— Орай, Михтоде, по той горб...

— Ось тут він зарив людину, тут...

Однією рукою він підняв Стефанію, іншою він підняв Михтодя. Він відійшов від коня і зірвав з підлітка підбори, які він відійшов від коня.

— Привіт, юначе! —

— Ніжний дотик

— Торкнувшись зігнутого плеча.

Земляк Сошенко між екзотик

Його тут долю розпочав.

— Ви гарно лінії вписали,

Брюллову треба показати.

— I в серпі радість зазвичала,

Мов спалахнуло сто багать.

Прискіпливо метр коментує:

— I цей юнач — простий кріпак!

Талантам воленки бракує,

Несправедливо буде так.

Жуковського до себе кличе.

Гребінка й Вільєгорський теж

Зібралися на мудре віче.

Задля заступництва без меж.

Поет наслідника престолу

Поєт наслідника

ГРАЦІЯ І ЛІРИЗМ ЛІНІЙ

Наочним практичним посібником для малювання можна назвати виставку «Мистецтво в чорно-білих тонах» художника і педагога, заслуженого працівника культури Автономної Республіки Крим Валентина Полежаєва, що демонструється в цій березневій дні у Всеукраїнському інформаційно-культурному центрі. На ній об'єднані в одну експозицію

виконані олівцем, тушшю, склографом і сангіною ескізи, замальовки, портрети – всього більше п'ятдесяти рисунків.

– Зображені лінією об'ємні форми – це основа, з якої починається створення картини, – сказав художник на відкритті виставки. – Виконавши її, можна продовжувати роботу аквареллю чи олією.

Віртуозними майстрами рисунка в світі були видатні художники Ілля Рєпін, Пабло Пікассо. У малюнках В. Полежаєва як представника класичного реалізму в образотворчому мистецтві немає ширми, за яку можна сковатися символікою умовностей. Незначними засобами – лінією, штрихом, томом він досягає виразності

художників. Різні за композиційною побудовою і ракурсом, жоден з рисунків не повторює інший, наприклад, портрет жінки, яка сидить на стільці, дівчини, яка читає книгу, дівчини з глощкою вишні, у роздумі, зі спини, начальника і чергового причалу, начерки голови дівчини і хлопця, замальовка напівфігури та інші. Вони – своєрідний еталон портретного жанру і зразок для юних художників.

– Таких ескізів за завданням Валентина Павловича нам необхідно було створювати по десять–двадцять до кожної нової композиції, – сказав його колишній учень Володимир Гук, який нині працює викладачем у Сімферопольській дитячій художній школі разом із своїм учителем і його методикою застосовую вже у своїй педагогічній роботі.

Майже півстоліття навчаючи мистецтву малювання в школі, яку багато років очолював як директор, В. Полежаєв проводить уроки і разом з дітьми сам сідає за мольберт. І дуже часто учні, із зацікавленням глянувшись на його малюнки, вільнознають на них себе. А одна з них, четверокласниця Елеонора Усманова, сама намалювала олівцем на папері портрет учителя і підписала: «Наш

давньому кольоровому зображені, так і в чорно-білих тонах нинішньої експозиції портретів із постановочними ракурсами і силуетами в анфас і профіль, виразно проглядається граціозність і ліризм ліній, витончена естетика зовнішньої і внутрішньої краси людини, її духовність.

У ВІКЦ, адміністрація якою висловила вдячність Валентину Полежаєву за надану спонсорську допомогу в придбанні та обладнанні стелі виставкового залу світильниками, планують за колекцією його картин та рисунків проводити протягом місяця майстер-класи художника та екскурсії для школярів і всіх, хто цікавиться образотворчим мистецтвом.

Валентина НАСТИНА

Його називали «фортеціанним феноменом», «віртуозом дивовижної якості», «піаністом високого рангу». Він був одним з небагатьох, хто уславив нашу Україну за її межами, залишивши глибокий слід у світовій музичній культурі. Ale, на жаль, ім'я цього музиканта є досі залишається маловідомим. Ім'я його – Тарас Микиша. Він був сином видатного українського оперного співака Михайла Микиша, одного з найвидатніших драматичних тенорів нашої країни, доля якого була таюча ж драматичною, як і доля його єдиного сина, про якого й поведемо мову в нашій статті.

Народився майбутній піаніст і композитор 2 лютого 1913 року в селі Приймівці, неподалік Лубен на Полтавщині (на жаль, нині це село вже не існує). Дитинство провів у Києві, де з ранніх років почав займатися музикою (з 8-ми років уже грав на фортепіано, а з 9-ти уже почав акомпанувати). Початкову музичну освіту здобув у Г. Любомирського, професора Київського музично-драматичного інституту. Потім навчався в київській загальноосвітній школі ім. Т. Шевченка, де його вчителем був відомий композитор П. Козицький. Паралельно брав уроки гри на фортепіано у Віри Сімович. У 1923 році його батька Михайла Микишу (майже силоміць) було переведено до Більшого театру в Москву, куди й молодий Тарас переїздить з батьками. Тут він навчався у Першому Московському музичному технікумі (клас композиції вів Б. Яворський). Неабиякі музичні здібності сина привертають увагу батьків Тараса. Було вирішено відправити обдарованого хлопця до Відня, причому разом з ним виїздить маті (можна тільки згадуватися, яких неймовірних труднощів довелося зазнати батькові, щоб добитися цього). Отже, з 1927 року Т. Микиша навчається у Віденській музичній академії (клас фортепіано Й. Сафіра та Й. Майера), а по класу композиції – паралельно у Й. Маркса. Навчаючись в академії, Т. Микиша в 1930 році вступає до фортепіанного класу Вищої музичної школи та акторського мистецтва, де студіює в класі відомого піаніста П. Вайнгартера.

З цього часу Т. Микиша починає епізодично виступати у віденських концертах. У 1932 році він їде до Варшави на Міжнародний конкурс піаністів ім. Шопена, але через несподівану хворобу участі в ньому не бере. Однак після закінчення конкурсу, виїздить з кількома піаністами до Львова, де виступає в концертах. Тут його гру позитивно

відзначив В. Барвінський, зокрема, високо оцінив виконання ним творів І. Стравінського, Ф. Шопена, В. Косенка («Новий час», 28.04.1932). У 1933 році Т. Микиша бере участь у Міжнародному конкурсі піаністів ім. Ф. Ліста в Будапешті й завойовує тут 2 премію. А буквально через місяць він виступає на Міжнародному конкурсі Віденської музичної академії, де змагається 250 учасників, і здобуває також 2 премію. Обидва міжнародні конкурси зробили йому неабияку репутацію. Рецензії багатьох європейських газет рясніють похвалами на його адресу.

З 1933 року він починає активно гастролювати Європою. Цього ж року він на відмінно закінчує Вищу

школу фортепіанної гри й вступає до аспірантури («майстершуле») при Академії музики (керівник П. Вайнгартен). З цього часу починається активна концертна діяльність Т. Микиши. Перший його великий концерт відбувся в Будапешті (7.11.1933). Угорська газета «Pesti Napló» («Щоденна пештська газета») писала: «Тарас Микиша виконував Es-dur'ний концерт Ліста зі своєю природною музичністю, що цінується так високо, зі своїм піаністичним чуттям і щирими почуттями, що йдуть від серця» (25.05.1934). А інша угорська газета «Tuggetlenseg» («Незалежність») зазначала: «Мікши не тільки піаніст, який добре підготовлений у технічному відношенні, але і витончений митець, котрий не прагне до зовнішніх вражень, а вносить утвори всю музичальність свого ества і справляє на своїх слухачів велике враження» (29.05.1934).

Повернувшись з гастролей, Т. Микиша дізнається, що радянське посольство вимагає від нього повернення до Москви. А це означало не лише перерву в його навчанні в «майстершуле», а можливо, остаточний від'їзд до СРСР. Порадившись з друзями й матір'ю, він приймає рішення відмовитись від радянського підданства. Одергавши невдовзі австрійське підданство, він став громадянином іншої держави. Це дає йому змогу закінчити «майстершуле» і продовжити концертну діяльність. У грудні 1935 року Т. Микиша бере участь у конкурсі піаністів Віденської музичної академії, де виступали лише її випускники. Як нагороду за найкращу гру фірма Безендорфера признала чудовий рояль вартістю в 5 тисяч австрійських шилінгів. Не зважаючи на те, що перевага віддавалася австрійцям, фортепіано дісталося українському піаністові, що викликало тоді неабиякий резонанс у пресі. Микиша близьку виконував на конкурсі твори Брамса,

Шумана і Ліста і вийшов переможцем. Цікаво, що з цим фортепіано піаніст не розлущався до останніх днів свого життя.

Прийнявши австрійське підданство, Т. Микиша продовжив активні гастролі Європою. Але одного разу виступив і на Закарпатській Україні, де мав концерт в Ужгороді (11.11.1936). У 1939 році Королівська консерваторія в Торонто запросила Т. Микишу на роботу, але початок Другої світової війни зруйнував усі його плани. Війна значно обмежила гастрольні можливості Т. Микиши. Він виступав переважно у Відні та в інших австрійських містах. Щоправда, 27.09.1942 року відбувся його великий концерт у Берліні, де він виконував твори Шопе-

тів. Про ці концерти схваливно писали українські музичні критики.

У 1955 році Т. Микиша, який не мав жодних перспектив своєї діяльності в Аргентині, намагався перевізти до США. Він звернувся до Українського музичного інституту в Америці, пропонуючи свої послуги педагога. Однак з цих переговорів нічого не вийшло. Він розлучався з першою дружиною і одружується з аргентинкою. Однак цей шлюб не був щасливим. Варто також сказати про композиторську діяльність Т. Микиши. На жаль, вона не досліджена, хоча становить неабиякий інтерес. Компонувати свої твори він розпочав дуже рано, але працював не систематично. Найактивнішим періодом був віденський (30-ті роки). Серед найбільших форм його композиторської творчості наземо Концерт для фортепіано з оркестром, а також Концерт для двох фортепіано та Концерт для скрипки з оркестром, Струнний концерт (на жаль, не закінчений), Квінтет для кларнета та струнного квартету. Для фортепіано Т. Микиша створив «Українську рапсодію» (1942), «Українську фантазію» (1955), «Серенаду» (1937), «Українську поему», Фантазію на українські народні теми, щість сонат, сім фуг, Варіацію на тему чумашкої пісні «Ой, у полі криничинка», «Лірницьку поему». Крім того, він – автор Фортепіанного трио (5 частин) на тему «Дунай воду несе». Створив також кілька соловіїв на слова Т. Шевченка та інших поетів. Звичайно, цим переліком твори Т. Микиши не вичерпуються. Їх треба розшукувати й видавати, бо більшість їх залишилася в рукописах.

Помер Тарас Микиша раптово 14 березня 1958 року і був кремований. Його батько, український співак Михайло Микиша, пережив свого сина, якого так любив, але так і не знав нічого ні про його тріумфальні успіхи, ні про його передчасну кончину. На жаль, обох їх розділяла велика стіна тогочасних взаємин багатьох держав. Знющи про непрості умови життя в тоталітарній державі, Тарас Микиша не хотів своїми листами погрішити батькове життя, яке й без того не було дуже солодким за радянських умов. А нашему музикознавству тепер належить посправжньому дослідити життя і творчість одного з найвидатніших піаністів і композиторів. І час такий уже настав.

Іван ЛІСЕНКО,
заслужений діяч мистецтв України

БЛИСКУЧИЙ ТАЛАНТ

школу фортепіанної гри й вступає до аспірантури («майстершуле») при Академії музики (керівник П. Вайнгартен). З цього часу починається активна концертна діяльність Т. Микиши. Перший його великий концерт відбувся в Будапешті (7.11.1933). Угорська газета «Pesti Napló» («Щоденна пештська газета») писала: «Тарас Микиша виконував Es-dur'ний концерт Ліста зі своєю природною музичністю, що цінується так високо, зі своїм піаністичним чуттям і щирими почуттями, що йдуть від серця» (25.05.1934). А інша угорська газета «Tuggetlenseg» («Незалежність») зазначала: «Мікши не тільки піаніст, який добре підготовлений у технічному відношенні, але і витончений митець, котрий не прагне до зовнішніх вражень, а вносить утвори всю музичальність свого ества і справляє на своїх слухачів велике враження» (29.05.1934).

Повернувшись з гастролей, Т. Микиша дізнається, що радянське посольство вимагає від нього повернення до Москви. А це означало не лише перерву в його навчанні в «майстершуле», а можливо, остаточний від'їзд до СРСР. Порадившись з друзями й матір'ю, він приймає рішення відмовитись від радянського підданства. Одергавши невдовзі австрійське підданство, він став громадянином іншої держави. Це дає йому змогу закінчити «майстершуле» і продовжити концертну діяльність. У грудні 1935 року Т. Микиша бере участь у конкурсі піаністів Віденської музичної академії, де виступали лише її випускники. Як нагороду за найкращу гру фірма Безендорфера признала чудовий рояль вартістю в 5 тисяч австрійських шилінгів. Не зважаючи на те, що перевага віддавалася австрійцям, фортепіано дісталося українському піаністові, що викликало тоді неабиякий резонанс у пресі. Микиша близьку виконував на конкурсі твори Брамса,

на Ліста, як завжди, з великим успіхом. Він концертав також у Вроцлаві (1943), виступає у Відні (1941-1945), Зальцбурзі (1945), деякий час викладає фортепіано у Віденській консерваторії. А в 1946 році Т. Микиша разом з дружиною переїздить до Парижа, де сподівається знайти роботу в консерваторії. Однак післявоєнна ситуація була характерна і для Франції. Він знову одержує запрошення з Канади, але і цього разу не зміг ним скористатися. Наступного року (весною 1947 р.) Т. Микиша виїздить у концертне турне по Південній Америці (Аргентина, Уругвай). Проте один з його концертів у Буенос-Айресі місцева газета «Freie Presse» («Вільна преса») писала: «Тарас Микиша – це концертуючий піаніст дуже високого рангу, який успішно може витримати порівняння з різноманітними фортепіанними знаменитостями давнього і теперішнього часу» (19.04.1947).

Після ряду успішних концертів Т. Микиша приймає аргентинське підданство, сподіваючись знайти тут роботу й розгорнути концертну діяльність. Однак у Буенос-Айресі, де поселився, він може давати

ВАЛЕРІЙ ТАРАСОВ

Українська література і, зокрема, українська література Криму зазнала непоправної втрати: 1 березня 2013 року на 73-му році життя після тяжкої і тривалої хвороби пішов за межу Вічності один з найвідоміших і вельми талановитих сучасних письменників Валерій Дмитрович Тарасов.

В. Д. Тарасов народився 22 квітня 1940 року на Дніпропетровщині. Після закінчення Дерманської середньої школи на Рівненщині, в якій свого часу вчилися видатний український письменник Улас Самчук та відомий український поет-перекладач Борис Тен, працював токарем на Нікопольському південнотрубному заводі. З 1961 до 1966 року студіював українську філологію у Львівському державному університеті імені Івана Франка. Працював вчителем української мови та літератури у Восточненській восьмирічній школі Советського району на Криму. З 1967 року — на газетній роботі. Протягом 12-ти років був головним редактором Феодосійської міської газети «Победа», працював також власним кореспондентом Всеукраїнської загальнопо-

літичної та літературно-художньої газети «Кримська світлиця».

Валерій Тарасов прийшов у літературу своєю першою книжкою оповідань і повістей «Десант», що побачила світ у Київському видавництві «Молодь» 1974 року. Він схвиливано і майстерно повідав читачам про моряків, які брали участь в Керченсько-Феодосійській десантній операції взимку 1941 року. Багато добрих слів, теплих відгуків викликав цей твір. Високо оцінку повість «Десант» здобула на Всеукраїнській нараді молодих письменників 1974 року в Києві.

Одного разу зустрівшись з Кримом, Феодосією, Валерій Тарасов назавжди полюбив цю землю, її людей. Кримська тематика, Феодосія і феодосійці насіріз пронизують його книги: повість «Десант», роман «Там, в Луабонго», повісті «Глибока розвідка», «Світанок над морем», «Поворот оверштаг», «Писля хмар — сонце»...

Проблеми съюдження і, зокрема, міста Феодосії знайшли глибоке відображення в документально-художніх книгах Валерія Тарасова із серії «Феодо-

сія: ділові особи». Однією з останніх його робіт стала книга оповідань «Брати», присвячена дружбі українського та кримськотатарського народів, що побачила світ 2009 року у видавництві «Доля» (м. Сімферополь).

Валерій Тарасов був не лише талановитим письменником, журналістом, а й справжнім громадянином своєї Вітчизни — України, для утвердження і розбудови незалежності якої віддав багато творчих сил. У часи його редакторства навколо газети «Победа» активно гуртувалися усі українські сили Феодосії — члени товариства «Просвіта», Народного руху України, Конгресу української інтелігенції та багато інших. За активну

залежність рідної України. Внесок письменника-патріота і громадянина Валерія Тарасова у розвиток і примноження духовних цінностей міста Феодосії, Криму, України — неоцінений.

Світла пам'ять про талановитого письменника, про чесну і порядну людину, якою був Валерій Дмитрович Тарасов, залишиться надовго у пам'яті тих, хто з ним поруч жив і працював, кому припало до душі його високохудожнє слово, його книги і полум'яна газетна публіцистика.

Хай крем'яниста земля древньої Феодосії буде помехом!

**Кримська організація
Національної спілки
письменників України
Редакція газети
«Кримська світлиця»**

9

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

БЕРЕЗЕНЬ

8

1946 р. — псевдособор у Львові під тиском комуністичної влади і згідно з планом КДБ СРСР скасував Берестейську унію 1596 р. Початок знищення Української греко-католицької церкви. Ініціативна група була у складі трьох священиків: Гавриїла Костельника, Михайла Мельника, Йосипа Пельвецького як представників трьох єпархій Галицької митрополії: Львівської, Перемиської і Станиславівської. Проте жодного епіскопа Української греко-католицької церкви на цьому соборі не було. У сучасній УГКЦ цей собор іменується псевдособором.

Народилися:

1940 р. — Леонід Осика, український режисер, сценарист. Один із представників «поетичного кіно». Заслужений діяч мистецтв УРСР (1988). Народний артист України (1998).

Помер:

1908 р. — Володимир Антонович, український історик, археолог, етнограф.

9

1865 р. — театр Омеляна Бачинського зі Львова на Шевченківському вечорі в Перемишлі вперше виконав гімн «Ще не вмерла Україна».

1930 р. — у Харківському оперному театрі розпочався судовий процес Спілки визволення України (СВУ).

1934 р. — у Києві засноване видавництво «Веселка».

Народилися:

1814 р. — Тарас Шевченко, український поет, письменник, художник, графік, громадський діяч, філософ, політик, фольклорист, з точки зору багатьох українців — духовний батько сучасного українського народу, людина, яка присвятила своє життя збереженню і поширенню самобутності народної мудрості, тісно пов'язаної з стародавньою православною козацькою культурою і звичаями України.

Член Кирило-Мефодіївського братства. У творах на історичну тему показав боротьбу українського народу проти соціального і національного поневолення.

1862 р. — Микола Пимоненко, видатний художник. Помер 1912 р. у Києві. На його посмертній виставці у Петербурзькій АМ 1918 р. було експоновано 715 картин, в тому числі 112 рисунків олівцем.

1886 р. — Георгій Нарбут, український художник, графік, ілюстратор, автор перших українських державних знаків (банкнот і поштових марок), один із засновників і ректор Украйнської академії мистецтв.

10

1878 р. — у Женеві випущено кишеневське видання «Кобзаря» Тараса Шевченка.

1992 р. — Україні прийняли до Північноатлантичної Ради співробітництва.

Народилися:

1787 р. — Устим Кармелюк, український національний герой, керівник повстанського руху на Поділлі у 1813-1835 роках проти національного і соціального гніту.

1904 р. — Докія Кузьмівна Гуменна, українська письменниця, член ОУП «Слово». Літературна діяльність почалася в Україні в середині 20-х років. Її літературна спадщина становить понад 30 томів.

1953 р. — Тарас Петриненко, український співак, поет, композитор. Один з найкращих тенорів України. Син Діани Петриненко.

Померли:

1861 р. — Тарас Шевченко, видатний український поет.

2004 р. — Борислав Брондуков, актор, народний артист України.

11

Народився:

1816 р. — Олександр Афанасьев-Чужбинський, український та російський письменник, етнограф, фольклорист, історик, мовознавець.

Втрати...

ВАЛЕРІЙ ТАРАСОВ

Звітка про смерть талановитого письменника, гордості і честі нашого кримського українства Валерія Тарасова боляче вразила мою душу і серце. Помер мій один з найкращих, найвідданіших друзів, з яким ми були разом у найширіших стосунках близько сорока років. Уперше зустріклася з ним, як не парадоксально, не у Феодосії, де він жив і працював головним редактором міської газети «Победа», не в Сімферополі, де я працював спочатку у видавництві «Таврія», а потім у Спілці письменників, а познайомилися в Києві на Республіканській нараді молодих письменників — авторів першої книги 1974 року. У Валерія щойно побачили світ книга оповідань і повістей «Десант», присвячена учасникам Керченсько-Феодосійської десантної операції взимку 1941 року, а мене — перша збірка поезій «Джерело».

Про Валерія Тарасова я уже чув багато доброго — і про те, яких творчих успіхів досягли учасники літературного об'єднання при газеті «Победа», яким він керував, і про здобутки газети, редактором якої він був. Зокрема, й сторінка «ФЛЮС» — феодосійського листка гумору і сатири, де друкувалися колючі рядки сатиричних творів місцевих літоб'єднанців на чолі з поетом Семеном Пивоваровим. Чув і про документально-художні нариси, присвячені міліцейським будням Феодосії, які писав сам редактор Валерій Тарасов. А ще я чомусь найвіно гадав, що в російськомовному Криму навряд чи може бути українським письменником людина з російськомовним прізвищем... І коли в одному з номерів журналу

«Дніпро» 1973 року прочитав першодрук повісті «Десант», зрозумів, що Валерій Тарасов — справжній український письменник. Мені прішла до душі і його манера письма, і те, з якою любов'ю він писав про свое місто Феодосію, що стало його пристанню у подальшому і творчому, і особисто-сімейному житті, і він сам — на вигляд козак та й годі — кремезний, з вусами, з приязною усмішкою... Не один раз після того першого знайомства перетиналися наші творчі шляхи-дороги. Пам'ятаю, якось наприкінці вісімдесятих — на початку дев'яностих років редактора Валерія Тарасова цікавили комуністи за те, що його газета симпатизувала РУХівцям, і «Просвіті», як його хотіли усунути від редактування органу Феодосійської міської ради газети «Победа», як на стінах приміщення, де розташувалася редакція, метровими літерами було написано: «Долой руховську газету!», і як ми, журналисти, тоді вже першої української газети в Криму «Кримська світлиця» виступали на захист свого колеги Валерія Тарасова.

Запам'ятає мені Валерій Тарасов своєю мужньою громадянською позицією восени 1991 року, коли один з тодішніх керівників Кримського відділення Спілки письменників України на загальних письменницьких зборах порушив питання про якісні договірні стосунки зі Спілкою письменників України — тобто про відокремлення від Києва. Тоді, в ті критичні хвилини, Валерій Тарасов першим різко виступив проти такої розкольницької політики і закликав письменників відмежуватися від цих

сепаратистських дій, таким чином зберігши Кримську організацію Національної спілки письменників України. Мужнім і далекоглядним був тоді Валерій Тарасов, і таким залишився завжди. Свою принциповість він виявив і тоді, коли потрібно було поновити в лавах Національної спілки одного незаслужено виключеного кримського письменника за свою незгоду виконувати рішення, що суперечили Статуту спілки. Справедливість перемогла: письменника було поновлено в спілці.

Він, залишивши всі буденні клопоти, якими жив, пішов за вічну муру нашого буття. А на поліції у моїй кімнаті стоять ряд його талановитих книг, подарованих ним, у тому числі й остання його книжка «Брати», на яку ми сподвигли Валерія разом з видавцем «Долі» Валерієм Басировим. Книжка, яку він писав уже будучи тяжко хворим. Книжка, яка послужить духовному єднанню українського і кримськотатарського народів, адже український письменник з російським прізвищем Тарасов був справжнім інтернаціоналістом, письменником-патріотом, який усого себе віддав виборюванню, а потім і утвердженням нашої української незалежності. У творчому доробку Валерія Тарасова — понад двадцять книг художньої і художньо-документальної прози, багато публістичних статей, нарисів, оповідок...

Не хочеться вірити, що вже ніколи не почую його широкого голосу, не побачу його добре лагідно усмішки, не відчуваю міцного потиску його дружньої руки. Він пішов туди, звідки, на жаль, не повертаються... Мені дуже не вистачатиме його — вірного, надійного, незрадливого друга.

Прощай, мій друже. Нехай земля тобі буде пухом. Пам'ять про тебе збережу назавжди.

Данило КОННОНЕНКО

Валерій Тарасов на зустрічі з читачами. 1991 р.

Втрати...

УКРАЇНСЬКИЙ КАЛЕНДАР

БЕРЕЗЕНЬ

8

ГОЛОС ПОЕТИЧНИЙ – ЮНИЙ І ЧИСТИЙ

Переглядаю вірші, надіслані до «Джерельця». Переважно це школярські вправи, проба пера, хоч подекуди й натраплюю на одну-две строфі, на один-два вдалі рядочки, і душа ясніє від цих малесенських поетичних зблісків-жаринок: десь ще глибоко в дитячій душі нуртується, зароджується справжня поезія, але ще в процесі формування, пошуку справжнього художнього літературного слова.

Поети народжуються по-різому: одному потрібен певний час, щоб знайти свій голос, а для цього потрібна праця і практика. До іншого талант приходить від Бога, і він, поет-поятківець, заявляє нам одразу, написавши кілька віршів. Отож читаю, перевірюю, відправляюся, шукаю... Коли ж зблисне ота малесенька іскорка Божого дара...

І несподівано натикаюся на невеликий рукопис, в якому близько десятка віршів. Його щойно занесла нам до редакції Тетяна Миколаївна Захарова – заслужений вчитель України, одна з організаторів і натхненників всекримського Лесиного творчого конкурсу учнівської та студентської молоді «Змагаймося за нове життя» (Леся Українка), який проводиться цього року вже вдруге. Гортая його, читаю: «Збірка перших віршів» – назначено на титульній сторінці, і назва – «Загорнутися б у сонце...». Відчуваєте? «Загорнутися б у сонце...». Не в якусь там ковдру, пальтічко чи плащик, а в... сонце?! Мислення неординарне. Щось у цьому є від справжньої поезії. Авторка рукопису – учениця 11-го класу Миколаївської загальноосвітньої школи Сімферопольського району Серафима Буць. А за літературний псевдонім, певно, взяла – Симона Буць. Керівник цього рукописно-поетичного проекту вчителька української мови та літератури Буць Олена Олександровна написала коротке вступне слово про автора: «Чарівна й несмілива дівчинка надзвичайно тонко відчуває прекрасне. Її блакитні очі такі ж бездною чисті, як і її душа, сповнена сподівань, пошуку натхнення. Її перші поетичні кроки ще невпевнені, тремтливі й найвіні. Але це вже значуща перемога над собою, це вже крок і заявка про себе, про свою індивідуальність. Тож нехай здійсняться всі мрії і бажання юної авторки, а доля подарує добрих людей на життєвому шляху...».

Побажання гарні, теплі, ширі. І справді, почавши читати рукопис, я був приємно вражений гарними, добре зробленими віршами. Перші кроки в поезію, в літературі робить юна авторка, але ж які красиві й справді поетичні знахідки вже є у її віршах.

Ось як вона зачинає свій перший вірш про своє приморське селище Миколаївку:

*Я прийду до тебе, як на прощу,
Посміхнуся очима синіми.
Вислухай мене, друже, я прошу,
І руками своїми підтримай.*

Ось так просто, як до свого доб-

ого друга звертається авторка. І у цьому вірші «Миколаївка», і у вірші «Море», хоч вони трохи й багато-слівні, зустрічаю художні образи, як-от: «мереживо зірок», «золото хвиль», «тихий шепіт століття», які свідчать про образне мислення авторки.

А дійшовши до інтимної лірики – вже не міг відірватися від чистих, свіжих, освячених внутрішнім сяйвом душі віршів поетеси.

*Ще пригадаю, хай зігріє спогад,
Остання зустріч мариться мені.
Ще світить день,
ще ми з тобою поряд,
Ще тільки передбачення сумні!
Ще сонця зачерпну*

з твоого джерельця,
Ще брів твоїх проміння пригублю...

Як красиво і поетично – «проміння брів пригубити», тобто доторкнутися вустами...

А оте кілька разів повторюване для підсилення думки «ще» робить вірш глибоко ліричним, схожим хіба що трохи на лінокостенківське: «Ще пахне сіно, ще роється осі, ще у дуплянках солодко медам...». Але ж, я в цьому чомусь переконаний, що це не епігонство, це суто авторське, суто її, Симони Буць...

А ось як світло-оптимістична кінцівка з пейзажно-ліричною мініатюрою про осінь:

*Струминка дня зависла
понад світом,
Достиглі груші падають в траву.
Надворі літо. Ще квітує літо.
І я іще надію живу.*

А далі в рукопису йдуть суціль ліричні вірші, справді поетичні відкриття, які хочеться перечитувати, насолоджуючись радістю першовідкриття молодої поетичної зірочки: *Скажи мені хоч кілька теплих слів,
Твоя душа від того ж не змаліє,
Це нам зима розлукою білі...*

Скажи мені хоч кілька теплих слів.

І оте ліричної героїні трохи докірливе своєму обранцю «твоя ж душа од того не змаліє» – трохи печальні – і трохи шкеме – хвилює душу, робить вірш природним, непідробним і красивим. І знову ту присутнє оте не раз повторюване «ще», котре змушує затриматись, озирнутися, обдумати крок до порозуміння, який хотіть із ліричних героїв має першим зробити одне одному на зустрічі: «Ще маєм час, хвилиночку розмови...», «Ще поряд ми, уста мої німіють...», і оте трепетно-благальне «Скажи мені хоч кілька теплих слів» роблять вірш Симони Буць надзвичайно привабливим, ширим, непідробним.

Як на мене, цей ліричний вірш, що має називу «Скажи мені...», – справжній діамант в оправі цього невеличкого рукопису, до якого, додавши ще з десяток таких теплих щиріх поезій, можна зробити першу збірочку. Початок останньої строфі цього вірша «Мені ти мовчи серце зором грів» мені знову нагадало лінокостенківське «Очами ти сказав мені люблю. Душа складала свій тяжкий екзамен». Але на вітві якщо Симона Буць і свідомо

тут перегукується з поезією нашої великої поетеси Ліни Костенко, то, гадаю, взяла вона собі за взірець гарного літературного навчителя!

Не переповідатиму всього того доброго, красивого, поетичного, що є у віршах юної одинадцятикласниці (воно таки є, і його чимало!), а хочу, аби читачі самі для себе зробили відкриття справжнього юного таланту і широ йому пораділи.

Я ж бажаю Симоні-Серафимі Буць не полищати писати такі джерельно-чисті вірші, вдоноскувати талант, відточувати перо, щоб ще не раз порадувати усіх нас своїми поетичними знахідками.

Успіхів тобі, Серафимо, на широкій і багатолідній українській літературній ніві. Нехай твій поетичний голос звучить свіжо, много-цвітно, оригінально і красиво!

Данило КОННОНЕНКО,
член Національної спілки письменників України

Симона БУЦЬ

БАТЬКІВЩИНА

Крим стародавній,
тихий шепіт століть
Тебе лише прикрашає й чарує.
І куди не поглянь:

вереснева блакить
Нас красою своєю дивує...

Не схиляй голови,
не збиваєшся з путі,
Хай не будуть страшні перешкоди!
Лише знай: ми тебе

не залишим в білі.

Не піддайся ти бурі й негоді!

В МИКОЛАЇВЦІ ОСІНЬ...

В Миколаївці знову осінь,
І дощ тихо падає з неба.

А морська загадкова просинь

Відносить думками далеко...

МОРЕ

Одна є назва у радісного смутку.
Одна є назва,

що пробуджує життя.

Повторюю собі у шумній тиші,

«Таврія» – формула мого буття.

З тобою я лечу

в висоти незбагненні,

ВЕРБОНОВКА

Нахилилася вербонка

До самої води.

Засмутилося серденко

У журбі назавжди.

Навесні закохалася,

Спалахнула за мить,

В нову сукню убралася –

Російський оксамит.

Шепотила і мріяла,

І косу розплела;

В свою долю повірила,

Бо щаслива була.

А коли роздивилася:

Його ж сліду нема.

Над водою схилилася,

А навколо зими.

Не сумуй, тиха вербонько,

Бо минає зима.

Не засмучуйся, серденко,

Що пішло, то й дарма!

РІЧКА САМАРА

У річки є душа – душа дівоча,

Що вічно юна, досі не стара.

Діамантами чиста роса.

Що кликали мене
з чарівних дивних снів.

Даруеш мені все:

і сили, і натхнення.

Щоб розповісти, мало слів.

В твоїм обличчі

справжнє сонце сяє.

Мереживо зірок,

в якому інший світ.

За майбуття твое я Господа благаю.

Щоб захистив тебе

від всіх можливих бід.

Я знаю точно вже, чого шукаю,

Bo певнена – знайшла,

і вдячна долі я.

В піснях, які моя душа співає,

Завжди є образ твій, моя земля!

Щоб захистив тебе

від всіх можливих бід.

Я знаю точно вже, чого шукаю,

Bo певнена – знайшла,

і вдячна долі я.

В піснях, які моя душа співає,

Завжди є образ твій, моя земля!

Щоб захистив тебе

від всіх можливих бід.

Я знаю точно вже, чого шукаю,

Bo певнена – знайшла,

і вдячна долі я.

В піснях, які моя душа співає,

Завжди є образ твій, моя земля!

Щоб захистив тебе

від всіх можливих бід.

Я знаю точно вже, чого шукаю,

Bo певнена – знайшла,

і вдячна долі я.

В піснях, які моя душа співає,

ЗНАНЬ КОЛОСКИ ПРОРОСТАЮТЬ В КРИМУ!

2 березня в сімферопольській гімназії № 9 відбувся II Кримський республіканський турнір серед шкіл АРК за Великий Кубок всеукраїнського науково-популярного природничого журналу для дітей «Колосок». На турнір прибули 14 команд учнів 5-6 класів з різних регіонів Криму: Сімферополя, Феодосії, Джанкойського та Бахчисарайського районів — володарі Малих Кубків, срібних і бронзових медалей 2012/2013 року.

Координатор конкурсу «Колосок» в АРК Віктор Володимирович Мясников привітав учасників. Подякував за гостинність Тетяні Валеріївні Коваль, директору гімназії, в актовій залі якої проводився турнір. Зауважив, що гімназія № 9 увійшла в сотню найкращих шкіл-популяризаторів природничих наук за результатами двох етапів конкурсу «Колосок» у 2011-2012 роках. Висловив вдячність редакції журналу «Колосок», зокрема головному редактору, кандидату педагогічних наук, заслуженому вчителю України Дар'ї Дмитрівні Біді. Адже діти читають журнал, дізнаються багато нового й цікавого, охоче беруть участь у його конкурсі.

Ви тільки уявіть собі, у конкурсі «КОЛОСОК-осінній-2012» взяли участь понад 378 тис. учнів 1-10 класів з 5939 шкіл України! Лише в Криму — понад 18 тисяч учасників. До речі, серед усіх регіонів України Крим посів восьме місце і був відзначений Міністерством освіти і науки, молоді та спорту України — як найкращий популяризатор з підготовки та проведення конкурсу.

Жури, яке очолила методист Сімферопольського міського методичного центру Світлана Олександровна Бурень, слідкувало за чітким дотриманням умов конкурсу. Після того, як команди представили себе, розпочався відбірковий тур. На мультimedійному екрані — перше

запитання: «В якому році журнал «Колосок» буде відзначати своє десятиріччя?». На обдумування — 1 хвилина. За цей час потрібно встигнути написати відповідь і передати до журі. Ведучий після цього відразу ж зачите правильну відповідь, тому ті, хто написав — 2016 рік, не стримують свої радісні емоції, аж підстрибують!

Одним із завдань було скласти за хвилину пазл з картинки обкладинки журналу і наклеїти на аркуші паперу, а на жетоні написати, що там зображене. Було й таке запитання: «В Україні це знамените з давнини дерево росте тільки в Криму. Воно має кілька назв, зокрема «рослина-таємниця». Про яке дерево йдеться?». Виявляється, це інжир, а називають його ще смоква, фігове дерево, винна ягода.

Швидко прозвучали 12 запитань, завершився перший тур. За його результатами чотири команди, які набрали найменше балів, а це «Апельсин» (НВК «Школа-гімназія», м. Бахчисарай), «Острів'яни» (СпЗОШ I-III ступенів № 7 ім. О. В. Мокроусова), «Ромашки» (ЗОШ I-III ст. № 20, м. Феодосія), «Орлята» (Плодовська ЗОШ I-III

ступенів Бахчисарайського району) змушені покинути турнір, проте вони не надто засмучені, адже всі отримали дипломи, журнали «Колосок», передплату на улюблений журнал на II півріччя (за рахунок редакції) та ще й солодкий приз

від кримського оргкомітету.

Далі — півфінал. Для десяти команд, що залишилися, знову звучать запитання: про зображеній на фото міст (треба назвати рекорд, котрим він знаменитий — а це найвищий міст, який знаходитьться у Франції). Або який фрукт пов'язаний з назвою міста Алмати, захованний у «синій скринці» (яблуко!).

За результатами другого туру п'ять команд з десяти вибувають з турніру, але вони своєю горою заслужили, щоб ми назвали їх: «Оптиміст» (Рошинська ЗОШ I-III ступенів Джанкойського району), «Бліскавка» (НВК «Школа-гімназія» № 6, м. Джанкой), «Промінь надії» (школа-комплекс № 2, м. Джанкой), «Мандрівники» (ЗОШ I-III ступенів № 40, м. Сімферополь), «Білі ведмеді» (ЗОШ I-III ступенів № 4, м. Феодосія).

А ще один найскладніший інтелектуальний тур — фінал виявляє переможців конкурсу. 5-те місце виборола команда «Молекули» (ЗОШ

I-III ступенів № 4, м. Бахчисарай); 4-те місце — команда «Лінгвіст» (СпНВК «Лінгвіст», м. Сімферополь). «Бронза» дісталася команді «Шукачі» (ЗОШ I-III ступенів № 5, м. Феодосія). «Срібло» отримали «Юні хіміки» (НВК «Школа-гімназія» № 6, м. Джанкой). А володарем Великого Кубка стала команда «Веселка» з Азовського НВК Джанкойського району (керівник команди Тетяна Іреківна Меляєва, вчитель біології). Всі переможці були нагороджені дипломами та призами. Крім того, капітан команди Ярослава Соколюк (до слова, наша давня читачка та авторка!) як найкращий гравець отримала спеціальний приз від В. В. Мясникова: книгу «Сто великих вчених» та сову — символ мудрості. А ще команда «Веселка» отримала на пам'ять про турнір колосочки, майстерні зроблені власноруч із бісеру помічницею у проведенні цього змагання Ганною Олександровною, дружиною В. В. Мясникова, котра викладає математику, інформатику та економіку в Сімферопольському економічному ліцеї.

Для всіх учасників цей турнір був справжнім святом, усі отримали дипломи та призи. Змагання було організовано на найвищому рівні. І хіба ж може бути інакше, коли проводить його заслужений вчитель АРК, відмінник освіти України Віктор Володимирович Мясников разом зі своїми надійними помічниками!

Вже зовсім скоро, 12 квітня, пройде «КОЛОСОК-веснянній-2013». Долучайтеся до цього цікавого конкурсу й ви! Пізнавайте, досліджуйте, грайте, плекайте ваш колосок знань!

Людов СОВІК

ВІТАЄМО ЗІ СВЯТОМ ВЕСНИ МАТУСЬ, БАБУСЬ І СЕСТРИЧОК!

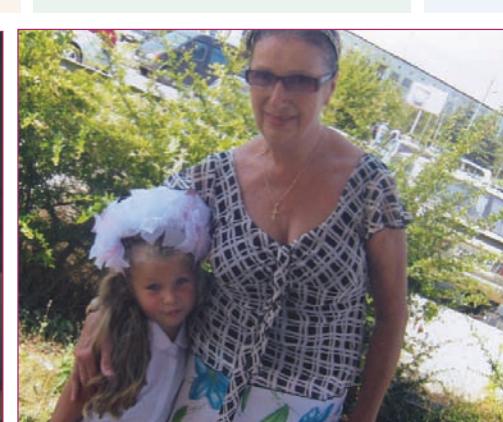

Матусі веснянки співаю
І широ її щастя бажаю!
Спасибі тобі за турботу,
Підтримку і ніжність твою,
Завжди пам'ятаю про тебе,
Бо я тебе дуже люблю!
Микита ОЛЬХОВСЬКИЙ,
учень 2-Б класу НВК
«Українська школа-гімназія»,
м. Сімферополь

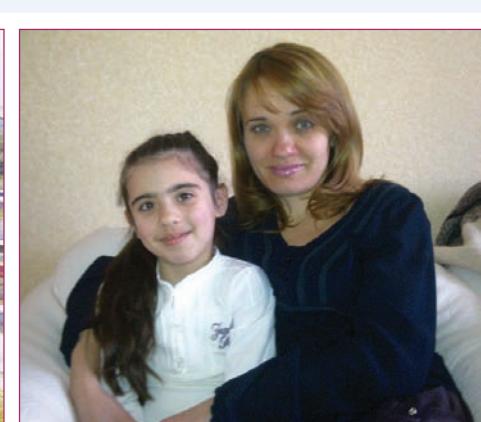
Наша Марійка
ріднесьенька,
Дуже вона в нас
малесенька.
Ласкова, як сонечко,
мамина донечка!
Артем ОДАЙСЬКИЙ,
2-Б клас,
НВК «Українська
школа-гімназія»

ЦЕ — МОЯ БАБУСЯ.
СВІТЕ ЯСНИЙ МІЙ!
СИВЕНЬКА ГОЛІВОНЬКА —
ОЧІ МОЛОДІ!
Христина
МИХАЙЛИЧЕНКО,
учення 2-Б класу
НВК «Українська
школа-гімназія»,
м. Сімферополь

Моя мама найкраща в світі. Вона для мене найдорожча. Вона вродлива, кмітлива, добра. Завжди пояснює, якщо я чогось не розумію, та вибачить, якщо щось зроблю не так. Моя мама мене дуже-дуже любить. Завжди може мене приголубити, ніжно обійти. Називає свою зірночкою, сонечком. Все, що зі мною трапляється, я хочу розповісти матусі. Вона вчить мене плести косички, малювати, варити смачну каву, правильно вимовляти англійські слова. Я стараюсь ніколи не засмучувати її. Ми з татом дуже любимо нашу маму!

Амалія ТОНОЯН, учениця 2-Б класу НВК
«Українська школа-гімназія», м. Сімферополь

ЖИТЯ, ВІДДАНЕ МИСТЕЦТВУ І БАТЬКІВЩИНІ

**«Бо я вгору висока,
бо я в корінь глибока»**
(Українська народна пісня)

Цинічній навалі духовних карликів на українські святыни, українську історію, книжку, мову з беззаперечним успіхом може протистояти сила духу української нації, її геройчні змагання, величні постаті в науці, освіті, мистецтві, релігії. Приклади непереможності Світла Духа над темрявою Зла є запорукою людського поступу загалом і окремої нації зокрема. Проте ця загально-відома істина чомусь винесена на дужки суспільного життя України ось уже понад 21 рік її позірної незалежності. На жаль, українська освіта на усіх рівнях і в усіх куточках держави не має стратегічних планів-програм формування патріотичної молоді на високодуховних прикладах українських особистостей, яких у нашій минувшині та й теперішній дійсності не бракує. Національною ідеєю української молоді так і не стало її геройче минуле, глибокі знання про своїх геніїв, які прислужилися як український, так і світовій культурі у широкому розумінні цього феномена людства. Чомусь в основному обмежуються лише декількома велетами українського духа, насамперед Григорієм Сковородою, Тарасом Шевченком, Лесею Українкою, Іваном Франком, Андреєм Шептицьким, Йосипом Сліпим. На заштаті, цей список можна доповнювати щонайменше до кількох тисяч осіб! І їх потрібно відкривати, на їхньому життєвому подвигу треба вчитися національній, людській гідності та ставити собі високу якість планку професійної та суспільної діяльності, жертовного служження рідній Батьківщині.

До переліку геніїв української світової музичної культури належить ім'я Соломії Крушельницької – примадонни найпрестижніших оперних театрів світу кінця XIX – початку ХХ ст., яку музичні критики того часу називали «вагнерівською прімадонною», «незабутньою Аїдою», «єдиною в світі Джокондою», «неперевершеною Баттерфляй», «жінкою-Шаляпіним», «оперною Дузе», партнерами якої були великі Енріко Карузо, Ренато Баттістіні, Тіто Руффо, Федір Шаляпін. Геніальній італійський диригент ХХ ст. Артуро Тосканіні надзвичайно цінував Соломію Крушельницьку за точність, досконалість інтерпретації авторського задуму і стилю, за її талант, наполегливість, працьовитість. Про їхню співпрацю сама співачка згадувала: «Я виграла з ним найважчі і найважливіші бойовища. Вагнер, Каталані, Штраус – ось віхи нашої невтомної праці і наших перемог». Ріхард Штраус відзначав драматичний талант співачки Соломії Крушельницької у своїй оперній монодramі «Електра» такими словами: «Крушельницька-Електра у будь-якому відношенні – артиста першого рангу». Італійська преса писала про велику силу мистецтва актриси-співачки, про те, що найбільші театри земної кулі сперечаються між собою за право приймати у себе видатну артистку. Її музичний талант вважали мало не чимось містичним, відомий музичний критик Р. Картопассі писав: «Вона володіла тою таємничою субстанцією, яка, розливаючись рікою, ніби зачаровує публіку

і несе в собі присмак безсмертної слави». Про неймовірний тріумф Соломії свідчать багато публікацій у тогочасній європейській і світовій пресі. Французький журнал «Музика» 1909 року в одному із номерів помістив колаж із фото найвідоміших тодішніх оперних співачок, у центрі якого царює Соломія Крушельницька, що свідчить про її визнання як Оперної Діви № 1 у світовому вокальному мистецтві того періоду. Музичні критики відзначали її всеосяжний витончений розум, надзвичайні артистичні дані та неперевершена за красою лірико-драматичне сопрано майже у три октави. За силою драматичного таланту її порівнювали із знаменистою Елеонорою Дузе, а сама Елеонора Дузе була захоплена співом Соломії Крушельницької. Класичним став приклад, як Соломія Крушельницькій вдалося повернути світовій музичній культурі оперу Дж. Пуччині «Мадам Баттерфляй», прем'єра якої зазнала повного краху у Міланському театрі «Ля Скала». Проте менш поширенна інформація, що завдяки розуму і таланту Соломії Крушельницької реформаторські оперні твори Ріхарда Вагнера підкорили вибагливу європейську публіку, зокрема Паризької Гранд-опера. Парижка преса віднесла нашу землячу до найбільших співачок тієї епохи, а музичні критики відзначали красу голосу, блискучу вокальну школу, акторську майстерність, а також природну чарівність, вишуканість і шляхетність манер, високу загальну культуру. Про ідеальне поєднання зовнішньої і внутрішньої краси Соломії Крушельницької американський музикознавець Дж. Дювал писав: «На неї варто дивитися, так само, як і слухати...». Такою ж успішно була її співпраця і з Ріхардом Штраусом. Одним словом тріумф і слава, про які зацікавлений читач може дізнатися із чудової книги-альбому «Соломія Крушельницька. Міста і слова», підготовленої до видання працівниками Музично-меморіального музею Соломії Крушельницької у Львові, 2010 рік), у фондах якого зберігається близько 20 тисяч експонатів, у тому числі оригінальних предметів самої співачки.

Близько 70 оперних арій найвидатніших композиторів світу, неосяжний репертуар з найкращих камерних творів, романсів, пісень народів світу, блискуче виконані мовою оригіналу – це справжній мистецький подвиг, на який Соломія Крушельницька поклала своє творче життя. Особливе місце у її концертній програмі, поряд з оперними аріями та романсами світового класичного репертуару, займали твори українських композиторів, зокрема О. Нижанківського, Д. Січинського, Я. Лопатинського, Г. Топольницького. А творчість Миколи Лисенка за силою драматизму Соломія Крушельницька порівнювалася з новаторським стилем Ріхарда Вагнера.

То в чому ж скрет такого тривалого успіху Соломії Крушельницької на оперних сценах світу? Де витоки зародження цього артистично-геїчного генія? Звідки така гармонія краси зовнішньої і внутрішньої, органічного поєднання витонченого розуму, драматичного таланту, сильної волі і надзвичайної краси голосу? Чим цікава славетна співачка сучасникам, насам-

Kruszelnicka

перед молоді? Як її родовід примижжив творчий доробок співачки на славу української культури І України у світі? Як пошанована Соломія Крушельницька в Україні й поза Україною?

Витоки геніальності артистки – родинне мальовниче подільське село І глибинна культура України. Соломія народилася 23 вересня 1872 року в багатодітній родині отця Амвросія Крушельницького і Теодори Савчинської на Тернопільщині. Обидві гілки беруть початок із старовинного козацького роду, козацької освіченої знаті. Достатньо навести такий красномовний факт – отець Амвросій після щодennих трудів (душпастирських і господарських) любив читати, до прикладу, Гете в оригіналі. Тобто Соломія виросла у шляхетній українській родині, де поряд із Сковородою, Шашкевичем, Шевченком, народними українськими піснями у великому пошанівку були і зразки світової культури. Чи не вперше дуже глибоко аналізує витоки таланту Соломії Крушельницької її далекий родич, відомий перекладач, письменник і педагог Андрій Содомора у своїй статті «І зупинився у пісні часу лет...», вперше опублікованій у книзі «Соломія Крушельницька. Шляхами тріумфів» (Тернопіль, 2008). Зокрема, письменник стверджує: «Соломія розуміла, що талант, яким володіє, – не її особиста власність, щоним завдячує своєму народові, отже, зоб'янана той талант і плакати й гідним річищем спрямовувати». Серед її багатьох чеснот Андрій Содомора вирізняє гідність, яка означає «бути гідним свого роду, нічим цієї гідності не заплатити». І завдяки тим чеснотам – стаєвій волі, гострому розумові, неймовірній працездатності, опануванню світла науки й мистецтва, глибокій любові до рідного краю – її вдалося реалізувати в образі «української Сапфо» «ідеал давніх греків» – поєднати красу внутрішню і зовнішню, зосередити у собі співучі таланти всього народа, стати справжньою аристократкою духу. І цілком слушно Андрій Содомора піреконує нас глянути на себе через призму долі славетної Соломії і відповісти на споганічні запитання: «Хто ми? Звідки? Куди йдемо?». І відповідь в контексті життя Соломії Крушельницької буде оптимістична, світла і обнадійлива. Ми – народ з величим минулім і не менш великим майбутнім. Але наш

обов'язок перед світлою пам'яттю Соломії Крушельницької і таких, як вона, – побудувати гідне сучасне.

Живучи тривалий час в Італії Соломія Крушельницька завжди була зі своєю Батьківщиною. Її висока національна свідомість і любов до рідної землі знаходили вияв у конкретних справах впродовж усього життя: колосальні гонорари на потреби української громади, участь у Шашкевичівських і Шевченківських вечорах разом із славетним Олександром Мішугтою, внесення феномена української пісні у скарбницю світової культури (зокрема, Дж. Пуччині відзначав незрівнянну гармонію українських пісень, вдавав їх золотим скарбом нашого народу і шастям бути представником цього народу), благодійні концерти на будівництво Українського театру у Львові, підтримка українського студентства у його боротьбі за свою національні права, педагогічна діяльність у Львівській консерваторії. Соломія підтримувала контакти і вела листування з відомими інтелектуалами й громадськими діячами того часу, зокрема, з Михайлом Павликом, Василем Степаном, Марією Грушевською. Варто навести фрагмент листа М. Павликіві, який пояснює мистецький подвиг співачки: «...Тепер ані можу, ані хочу гадати о подружжю і взагалі не хочу нікому завадою бути, бо їй сама завади не потерплю. Протинво (навпаки) мені треба спокою до праці і поступу, і то такого спокою, щоб я могла цілу душу віддати артистизму». А про безземельність Батьківщині говорять ширі слова, звернені до Марії Грушевської, дружини Михайла Грушевського: «Знаєш, не раз так якось тяжко бути самій між чужими, не розуміючи моїх ідей, заради, що описати Тобі не маю сили». У цьому ж листі Соломія зізнається, що мрія про «...мій народ просвіщеній, без хиб...», які нащтовхують на реальну бідність народу спонукають співачку «о нічим не мислити... заритися в роботу безустанні...», але ще «...якби не та наяді..., то не витерпів би чоловік сего (циого) життя». І ще одне листове свідчення її жертовного служіння Мистецтву: «Я хочу працювати, і без праці жити не можу... А жити без артизму я не можу. Я віддаюся цілою душою штуці...». Уже у львівській період свого по движницького життя (1939–1952), працюючи професо-

ром Львівської консерваторії, Велика Артистка нахіненно віддавала свій талант, всю свою творчу енергію і вміння своїм учням. А вчитися було і є у кого, і чого. Соломія Крушельницька – взірець гармонійної людини еллінського типу з глибоким національним корінням, людини, яка своєю титанічною щогодинною працею шліфувала свій талант, даний їй Богом, батьками, щедрою українською землею; людини, яка мала національну і людську гідність, але любила, шанувала мистецтво усіх народів світу і дарувала їм свої артистичні шедеври з великим нахіненням; людини високого духовного аристократизму і моральних цінностей; людини-творця, яка беззастережно поклава свое життя на вівтар Мистецтва І України. У цьому сенсі Соломія Крушельницьку слід занести до переліку найдивніших співачок світу, зірок першої величини на планеті Земля, серед яких – Карузо, Баттістіні, Руфо, Марія Калас, Федір Шаляпін.

То ж як пошанована наша Велика землячка у себе в рідній краї І у світі? Як нашадки її роду продовжили і при认同или її творчу світову спадщину? Частково на ці запитання відповіли учасники ювілейної академії «Соломія Крушельницька у світовій культурі: сліди нашадків», зініційованої до 140-річчя від дня народження славетної артистки Міжнародним інститутом освіти, культури та зв'язків з діаспорою Національного університету «Львівська політехніка». В ювілейних урочистостях взяли участь представники славетного роду Соломії Крушельницької як по материнській, так і по батьківській лінії. Зокрема, рід Савчинських представила Богдана Фільця, відомий сучасний композитор, доктор філософії мистецтв, заслужений діяч мистецтв України, згадуваний вище Андрій Содомора, а рід Крушельницьких – Лариса Крушельницька, відомий історик, археолог, доктор історичних наук, почесний директор Львівської національної бібліотеки імені Василя Стефаника НАН України, дійсний член Наукового товариства імені Шевченка, автор багатьох цікавих книжок, зокрема «Рубали ліс». У концертній програмі зували твори вчнчного племінника Соломії Крушельницької, композитора, народного артиста України, лауреата Національної премії України імені Тараса Шевченка Миррослава Скорика і Богдана Фільця. А вокальний талант Великої Соломії був достойно пошанований чудовим виконанням власних творів і арій з опери Лисенка «Наталка Полтавка» її далекою родичкою з Естонії Янікою Сілламаа та оперними аріями у високопрофесійному виконанні солістів Львівської опери Галини Вільхи й Віталія Загорбенського. Виставка художніх творів нащадків роду Соломії Крушельницької, відкрита на ювілейній академії, підтвердила невимірюємість таланту Соломії, що проявився у цілком іншій каріні мистецтва.

Отже, геній Соломії Крушельницької знайшов своє продовження у її численних нащадків: учених, композиторів, письменників, художників, музикантів, співаків. Після відкриття її музичного пам'ятника в Італію, Гібралтар, Іспанію. І так далі, і так далі... Лише Україна в силу різних історичних, об'єктивних, а тепер у часі незалежності і суб'єктивних обставин не може достойно представити себе на цій мапі загальнолюдського творчого потенціалу. Ганьба нам, що не можемо належно скористатися із тих мистецьких й інтелектуальних скарбів, які залишили нам наші попередники для того, щоб ми не були на маргінісі цивілізаційного розвитку, а зайняли достойне центральне не лише географічне, а й культурне становище. Тож не лінчимося пізнати і показати світові наші скарби та їхніх творців, будь-які землячки Соломії Крушельницької.

Наталя ГУМНИЦЬКА
м. Львів

Промовистим було його повідомлення про встановлення бюста Соломії Крушельницької (скульптор Ярослав Скаун) у знаменитому Міланському театрі «La Scala», який став єдиним пам'ятником і

«ГІРКА ПРАВДА КОРЮКІВСЬКОЇ ТРАГЕДІЇ»

У вересні минулого року Президент України В. Янукович підписав указ «Про заходи у зв'язку з 70-ми роковинами Корюківської трагедії». Місяцем пізніше Верховна Рада ухвалила постанову «Про вшанування пам'яті жертв Корюківської трагедії під час Другої світової війни». У постанові сказано, що «в матеріалах Нюрнберзького процесу Корюківську трагедію визнали як найбільш масове знищення місцевого мирного населення на окупованих територіях за весь період Другої світової війни».

Весь світ знає про трагедію чеського села Лідіце, де 10 червня 1942 року фашисти, звинувативши жителів села в переховуванні чеських патріотів, розстріляли 340 чоловік. Така ж страшна доля спіткала французьке село Орадур. А хто не чув про білоруське село Хатинь! Фашисти, бажаючи помститися за вбивство партизанами німецького офіцера, 22 березня 1943 розстріляли 149 жителів Хатинь.

Але мало хто чув про трагедію, що розігралася 1-2 березня 1943 року на чернігівській землі. У селищі міського типу Корюківка фашисти спали-

ли і розстріляли близько 7 тисяч осіб.

Про Корюківську трагедію довгий час замовчували, оскільки, на думку радянських ідеологів, ця подія кидала тінь на партизанський рух. Адже саме за дії партизанів фашисти покарали жителів Корюківки. Німці ввели механізм кругової відповідальності мирного населення за акції партизанів. Бургомістр Чернігова попередив: «...Відповідальність за спокій і порядок у містах і селах покладається на все населення...». Смертна кара передбачалася і за недонесення про партизанів і їхніх помічників.

У ніч на 27 лютого 1943 року одне з партизанських з'єднань вчинило напад на Корюківський гарнізон, що повністю складався з угорців. За розгромлений гарнізон німці вирішили відігратися на місцевих жителях. Вранці 1 березня 1943 року, виконуючи наказ генерала Хойзенберга, каральний загін, що складався з німців та поліцай, оточив містечко. Під приводом перевірки документів карателі стали згнання людьми у будівлі театру, поліклініки, ресторану, клубу, дитячої консультації, двох школ та розстрілювати, не

звертаючи жодної уваги ні на стать, ні на вік.

Дивом вцілі місцеві жителі знайшли притулок у лісі. Через кілька днів частина з них повернулася до своїх осель і жахнулася: у дворах і на вулицях лежали гори трупів. Люди стали приводити в порядок розорене містечко. Але 9 березня карателі знову з'явилися в Корюківці. Частину жителів вони вигнали з будинків, заштовхали в сарай, який потім облили га-

ром і підпалили.

Війська Червоної Армії визволили Корюківку 19 березня 1943 року, через десять днів після трагедії. Як показала комісія з розслідування злодіянь фашистів у Корюківці, протягом двох днів окупантами було знищено 6700 осіб. З 1300 будинків більш-менш уціліми залишилися всього десять.

Минуло 70 років з дня цієї небаченої трагедії. Українська Корюківка, де нацисти

провели наймасовішу акцію зі знищення мирного населення, повинна стати ще одним суворим прикладом, який нагадуватиме людям про небезпеку нацизму, його ідеології.

Бібліотека-філія № 4 імені М. М. Коцюбинського Централізованої бібліотечної системи для дорослих міста Сімферополя в рамках цільової комплексної програми «Життя за законами гуманізму» до річниці трагічної дати провела для юнацтва годину-реквієм «Гірка правда Корюківської трагедії», яка пройшла

27 лютого в ЗОШ № 2 в 10 класі (викладач історії Сущина Н. А.). Увазі присутніх був представлений відеоролик «Трагедія очима очевидців» зі спогадами тих, кому пощастило вижити, фотоекспозиція «Відображення правда» та тематична поліція «Відбиток на сторінках історії». Після завершення заходу школярі вшанували хвилиною мовчання пам'ять жертв Корюківської трагедії.

Ірина РЕЙДЕР, завідувач бібліотеки-філії № 4 ім. М. Коцюбинського м. Сімферополь

РУКОВОДЯЩАЯ РОЛЬ УКРАИНЦА В ВОССТАНИИ КАЗАХОВ В 1916 ГОДУ В АКМОЛИНСКОМ ПРИИШИМЬЕ

Минулого року доцент кафедрі історії та соціально-гуманітарних дисциплін Кримського інженерно-педагогічного університету Рефік Куртсеїтов побував на IX Євразійському науковому форумі, проведенному на державному рівні у столиці Казахстану м. Астана в Євразійському національному університеті, де зібралися вчені-гуманітарії з 17 країн світу. За результатами роботи цього престижного форуму нещодавно у «Кримській світлиці» була опублікована його стаття про українсько-казахські стосунки. Крім цієї статті Рефік Куртсеїтов передав також редакції історичну розвідку науковців Євразійського національного університету про українца Афанасія Латуту — Жакина Жоламанова, який став одним з лідерів національно-визвольного руху казахського народу у 1916 році. Пропонуємо увазі читачів цей матеріал мовою оригіналу.

Настоящий интернационализм, весьма уважительное отношение к представителям других этносов, мужество и отвагу можно прививать через конкретные исторические личности. В данном случае мы предлагаем весьма интересный случай подлинного казахского народного героя и батыра на примере украинца Афанасия Латуты, ставшего позднее Жакином Жоламановым, одним из лидеров национально-освободительного движения казахского народа 1916 года на территории Акмолинского Приишимья.

Немало славних імен открыто в Казахстане и Украине после обретения своей независимости. И все же в новейшей истории стран скрыто еще немало белых пятен. Каждое новое имя – это новый шаг на пути к более полному познанию своей истории. Одно из них – яркая героико-патриотическая история жизни этнического украинца Афанасия Латуты, принявшего ислам, нашедшего в числе почти 1,5 млн. разных судьб украинских поселенцев родной уголок среди дружелюбных казахов на исконной казахстанской земле.

С украинцами казахов связывает очень многое, начиная от «давно минувших дней» до активных контактов во времена нынешние.

Случайно ли это явление? В чем причина этого исторического феномена? Чем объясняется наличие в древнем «Дешт-и кипчаке» почти полумільйонной нине української діаспори? Почему в годы войны один из первых казахов – руководителей Казахстана Жумабай Шаяхметов усыновляет украинского мальчика? Случайно ли, что Герой Советского Союза, командир Панфиловської дивізії Бауыржан Момышулы так тепло отзывался о прекрасных человеческих качест-

вах и героїзмі українських солдат и офіцерів в годы Великої Отечественної війни? Чем же обяснити природну тягу казахів к українському этносу и наоборот?

И, наконец, как объяснить «українскую суть» или особенную любовь к Україні лидера нації Н. А. Назарбаєва?

Все явления и процессы имеют свои логические объяснения, в том числе и обозначенные нами выше.

Во-первых, мы имеем древние связи на генетическом уровне. К примеру, язык вольных украинцев Запорожской Сечи преимущественно, особенно на начальной стадии, был кыпчакский. В языке украинцев много тюрканизмов, есть сходства в ментальности, среди украинцев немало представителей, врасово-антропологическом отношении похожих на казахов.

Во-вторых, ярким свидетельством наших родственных отношений является кыпчакские «следы» в виде, скажем, тюркских «балбалов» или каменных изваяний, которыми усеяна южная Украина, вся тюркская Евразия, начиная от Днестра и заканчивая Восточной Сибирью и Северным Китаем. Немало на ее территории тюркских топонимов и гидронимов.

В-третьих, еще со времен Киевской Руси между правящей верхушкой кыпчакских ханов и князей восточных славян существовали родственные и брачные связи, определенные договорные и активные торговые отношения.

В период подавления серії на-

ціїв на «зауральскую окраину» и эпохи политических репрессий, на территории благословленной казахской земли оказались сотни тысяч свободолюбивых «малороссов».

Если раньше тюрко-кыпчакишли в Україну, то в XVIII – XX веках началось уже обратное движение.

Это можно проследить на примере многих людей, начиная с великого украинского кобзаря Т. Шевченко, гайдамаков, казаков Запорожской Сечи, Героя Советского Союза Л. Беды и многих других.

Но, пожалуй, имя Афанасия Латуты не заслужено стоит особняком. Это яркий и практически не повторимый пример истинной казахско-украинской дружбы, еще раз аргументирующий наши размышления на заданную тему.

Афанасий Александрович Латута родился в январте 1890 года в украинском селе Масловка Мироновской волости Каневского уезда Киевской губернии в бедной крестьянской семье Александра Кондратьевича Латуты.

Когда маленькому Афанасию исполнилось почти 5 лет, его постигло горе: от тяжелой болезни скончалась мать. Отец женился на старой деве, которая, по словам самого Афанасия Александровича, «оказалась настолько злой, что не выдержав ее издевательств, я убежал к дедушке и бабушке по матери-ской линии по фамилии Борисенко».

Когда с заработка приезжал его отец, обнаружив, что сына нет дома, поднимал большой скандал, требуя немедленно возвращения своего отпрыска и тогда доставалось всем: старики – за прият, ему – за побег, и мачехе – за издевательства. Но когда его отец снова уезжал на заработки – ситуация снова повторялась. Впоследствии отец был вынужден смириться с дальнейшим проживанием своего наследника у Борисенко.

Афанасий от природы обладал крепкой памятью и сильной логикой, острым умом и природным интеллектом, что ему в будущем здорово помогло: закончив приходскую школу, он легко поступает в престижное по тем временам двухклассное училище.

С детского возраста он отличался не по годам самостоятельностью и

крепкой жизненной хваткой. Так, в летние каникулы он работал у помещика Стригеля на полевых работах, правда, получая за это гроши. В окруті, где учился и трудился Афанасий, было три крупных помещика, которые жестоко издевались над крестьянами, что стало причиной появления небольших молодежных «групп сопротивления». Одним из дерзких и активных отрядов была так называемая «Степановская группа», куда вошел и наш будущий герой. Они занимались пуском самопалов на полях своих обидчиков. Немало было пущено и «красных петухов» в жилые строения помещиков.

Приближалась развязка. Поимкой народных мстителей занялись полицейские. Поэтому в іюні 1905 року дед був винужден отвезти своего дерзкого внука в Київ, устроивши його у свого родственника Василя Борисенко, занимавшогося сапожним ремеслом. Взрослі діди говорили, що Афанасий помагав хоячину в сапожному деле, а тот – оплачував його учубу в місцевій гімназії. Поначалу все шло хорошо: его устроили в 6 клас гімназії, где он считался одним из лучших учеников. Но 12 декабря 1905 года вспыхнуло восстание, ознаменовав начало Первої руської революції.

Непокорный, бунтарський характер А. Латуты не оставил его равнодушным к происходящим общественно-политическим событиям. Несмотря на несовершеннолетний возраст, Латута принимает в этом движении самое деятельное участие, за что его немедленно исключают из гимназии, осуждают и отправляют в ссылку с шестимесячным правом пребывания в одном месте. По существу, это был «волчий билет», по которому немыслимо было не только продолжить учебу, но и устроиться на какую-либо сносную работу. С той целью, чтобы с корнями вырвать протестное движение, его молодого в возрасте 17 лет пригоняют в Акмолинск – традиционное место ссылки политических заключенных.

Здесь ему удалось устроиться на местный кирпичный завод, а также пришло немого побратиця у местных купцов Козулина, Кузнецова и Силина. Довелось поработать и у Григория Ерзаковича – отца будущего казахстанского композитора Бориса Григорьевича Ер-

зовича, знатока и собирателя традиційної казахської музики.

Впоследствии вокруг Афанасия стали собираться недовольные своим положением местные наемные рабочие, которым он рассказывал о причинах, ході и временном поражении революции, направленной против царского правительства. Деятельность со стороны бунтаря вызвала преследования со стороны акмолинских приставов. Нависла угроза не только нового этапирования, но и полуторагодового тюремного заключения за нарушение паспортного режима.

Афанасий Александрович, чувствуя, что кольцо вокруг него замыкается, убегает в коргалжинскую степь и находит спасение и добрий приют у местных жителей. Позднее этот регіон становится його другою родиною.

Ітак, в августрі 1909 року, встретив гостинний прием казахов рода «Мурат-Сарат» Нуржана, Айбека і Тазабека, приходить к заключению, что он нужен именно здесь. Немного позднее Афанасий переселяется в урочище Аршаты, где издревле проживали казахи рода Тыналы. Зде устраивается на работу в Абильхайр-Ахунское медресе, где на него огромное влияние окажет авторитетный и признанный в степи депутат ІІІ созыва Государственной Думы Российской империи Шаймерден Косшыгулов. Правда, поработать в высшем законодательном органе империи он не сумел из-за незнания русского языка: колониальная политика царизма проводила жесткую языковую сегрегацию, дорога для таких в государственную политику была закрыта.

Именно по совету народного избранника Афанасий изучает и легким овладевает арабською графікою, начиняє понемногу усвідмінювати науки аульного муллы и учителя.

Наставник мечеті Габдильгафар не тільки определяє його в групу первокласников, но і по казахським обycziam усвідмінює його.

Зиябек КАВУЛЬДІНОВ, директор Науково-исследовательского центра «Евразия» при ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, ученый секретарь Национального конгресса историков, доктор исторических наук, профессор

Петр ТОКАРЬ, кандидат социологических наук, профессор ЕНУ им. Л. Н. Гумилева, советник Посольства Украины в Республике Казахстан

(Закінчення
в наступному номері)

«НЕБО – ВИЩЕ ТАМ, ДЕ ВИ! –

ДОБРІ, ЧЕСНІ, ПОРЯДНІ, РОБОТЯЩІ, ТАЛАНОВИТИ, ЩЕДРІ, БАГАТІ, ДУШЕЮ ЛЮДИ!» –

ТАК ПЕРЕФРАЗУВАВ НАЗВУ СВОЄЇ ПЕРШОЇ ПОЕТИЧНО-ПІСЕННОЇ ЗБІРКИ ГОЛОВНИЙ РЕДАКТОР «КРИМСЬКОЇ СВІТЛИЦІ», ЗАСЛУЖЕНИЙ ЖУРНАЛІСТ УКРАЇНИ ВІКТОР КАЧУЛА, ЗВЕРТАЮЧИСЬ ДО ГЛЯДАЧІВ ЗІ СЦЕНИ 8-ГО ГАРНІЗОННОГО БУДИНКУ ОФІЦЕРІВ У СІМФЕРОПОЛІ, ДЕ МИNUЛОЇ П'ЯТНИЦІ ВІДБУЛАСЬ ПРЕЗЕНТАЦІЯ ЙОГО КНИГИ ТА АУДІОДИСКА З АВТОРСЬКИМИ ПІСНЯМИ, ЗАПИСАНИМИ РАЗОМ З ДОНЬКОЮ ЮЛЕЮ

У перший день весни в гостинному залі 8-го гарнізонного Будинку офіцерів зібралися школярі, студенти, громада — усі «світличани» — на концерт-презентацію Віктора Качули та його доньки Юлії. Ведучі розповічали свято віршем В. Качули, якого він написав понад 30 років тому — ще у далекому 1982 році:

*Чи то зимовим сном заснули?
Вчора ще лютневі
снились сні —*

*Що забули, мила,
ми ж забули,
Що сьогодні —*

перший день весни!

— Давайте зараз з-під нашого кримського неба подумки перенесемося під небо волинське, — говорять ведучі — методист Будинку офіцерів Руслана Сулайманова та вихованець театральної студії «Світанок» Олександр Поліновський, — звідки родом Віктор Качула, де залишилися його старенькі батьки, де його мала Батьківщина, куди він постійно повертається у думках і в творчості. Давайте пригадаємо наше земне коріння, вклонимося нашим сільським дідусям і бабусям, нашим батькам — їм усім присвячується пісня «Яблуневий рік» на слова і музику Віктора Качули, яка зараз прозвучить...

Пісні під гітару — вірші та музику — Віктор Качула почав складати ще у Шацькому лісовому технікумі, розташованому біля знаменитого озера Світязь, де здобував свою першу освіту. Згодом — строкова служба в Групі радянських військ у Німеччині, робота у лісництві, а потім у районній газеті на Волині, навчання на факультеті журналістики в Київському державному університеті імені Тараса Шевченка, а далі — Крим. І скрізь писав вірші, пісні — їх, напевне, вже далеко за сотню, багато — вже за кілька десятків років.

І ось через стільки літ — лише на початку цього року Віктор Качула випустив свою першу поетично-пісенну збірку «НЕБО – ВИЩЕ ТАМ, ДЕ МИ!» з диском авторських пісень, який йому допомогла записати донька Юлія, студентка факультету естрадного виконавства Націона-

льної академії керівників кадрів культури і мистецтв. Тож тепер вже було з чим виходити до людей!

А їх, відчінних слухачів, що прийшли на концерт привітати авторів, було навіть більше, ніж на останньому нашому «світличному» святі — на ювілеї газети. Серед них архієпископ Сімферопольський і Кримський Клемент та отець Іван з Переяславського, котрі назвали вірші та пісні В. Качули духовними і благословили автора на створення нових книг. Завітав на свято й перший заступник Постійного Представника Президента України в Криму Володимир Дегтярьов, який зачитав привітання від Представника Президента Віктора Плакіди: «Шановний Вікторе Володимировичу! Прийміть сердечні вітання з нагоди презентації першої поетичної збірки «Небо – вище там, де ми!»

Ви — яскрава особистість, творча людина, істинний патріот, чий життєвий шлях є прикладом високого подвігництва.

Тепло Вашого серця, яке залишається на сторінках яскравих творів, допомагає кожному з нас плакати в серці любові до рідного краю, до Батьківщини.

Дозвольте висловити щиру вдячність за багатогранну вірність покликанню, активну громадянську позицію, за те, що Ви рік за ріком робите значний внесок у розвиток інформаційного простору Криму і України.

Від цього серця бажаю нових успіхів та звершень, здійснення бажань, творчого настрою й натхнення!

Міцного здоров'я Вам і Вашим рідним, щастя і добробуту!

А побачила світ перша книга В. Качули завдяки відомому кримському видавцеві, директору видавництва «Доля» Валерію Басирову. Кажуть, що В. Качула натрапив на видану раніше Валерієм Басировим книгу з аудіодиском — і загорівся цією ідеєю. А ще відомо, що у цьому році це взагалі перша книга, видана «Долею». Тож спасибі Валерію Магафуровичу Басирову і його видавництву «Доля» за таку вдачу

ну долю для виданих ним книг!

Допомагали пісням Віктора і Юлії Качул «ставати на крило» педагоги сімферопольської музичної школи № 4, у якій Юля навчалася по класу фортепіано. Зокрема, саме викладач Ніна Юріївна Бакши підказала ідею створити дует гітар і домри, з якими Юля співала пісні «Повертайся, лелеки!», «Мрія» — і почала перемагати з ними на різних конкурсах ще у той час. А на концерті юні вихованці музичної школи № 4 разом з Юлею виконали «Песенку о неговорящем попугае» на слова і музику Віктора Качули.

Зовсім по-новому прозвучала пісня В. Качули «Повертайся, лелеки!» у виконанні заслуженого працівника культури, лауреата премії АРК Ореста Мартиніва.

Вірш «Додому» з книги «Небо – вище там, де ми!» прочитав вихованець зразкової театральної студії «Світанок» Артем Жученко (керівник студії — заслужений працівник культури України Алла Петрова).

Коли волинського хлопця Віктора Качулу призвали до армії, солдатська доля занесла його аж до Німеччини, в Групі радянських військ, де 2 роки відслужив танкістом. Зрозуміло, що робочою мовою в армії тоді була російська, тому писав танкіст Качула для своїх колег по службі здебільшого, звісно, російською. Пісні про службу, а також ностальгійні, про рідний дім, Батьківщину, які залишилися далеко, про кохання, яке було недосяжне. Про те, що всі перешкоди і випробування буде подолано, і все буде добре в цьому житті! Ось, наприклад, як у пісні «Облака», яка тепер, більше ніж через 30 літ підняла настрій усім присутнім у залі. Пісню співала Юлія Качула, а підтанцювали її багаторазові чемпіони України,

Криму, фіналісти Кубка світу з бальних танців Анаїт Погсян та Павло Козаченко.

Який же тісній цей світ! Хіба четверт століття тому, вдалік Німеччині, міг подумати солдат Віктор Качула, що колись у Криму зустрінеться, можна сказати, з однополчанином, і той сьогодні на концерті читатиме його солдатські вірші! Заслужений артист АРК, працівник Всеукраїнської інформаційно-

якби не було у його житті ангела-охранця — дружини Олени, з якою вони дружили з 5-го класу, яка дочекалася свого Олексія з Афганістану, не покинула покаліченого, піdstавила плече і душу. Пісня Віктора Качули «Розминулись, розійшлися...», яка прозвучала у виконанні Юлії, була написана задовго до знайомства з подружжям Миролюбових, але вона — ніби про них...

Вірш В. Качули «Про слова» прочитала Юлія Харківська зі зразкової театральної студії «Світанок». А про те, як вправляється зі словами автор, розповів Данило Андрійович Кононенко, відомий кримський поет, колега по «Кримській світлиці», незмінний редактор відділу літератури, шеф-редактор «Джерельця», заслужений журналіст України, автор передмови до цієї книги.

Вірш В. Качули «Сум» — написаний — увага! — ще аж у 1975 році, в технікумі — прочитала вихованка студії «Світанок» Марія Шевченко. А вірш з такою вже дорослою, трагічною назвою — «Я вчора вмер...», написаний майже через 20 років, у 1994-му, прозвучав у виконанні ще одного «світанківця» Олексія Миролюбова.

Потрапивши після університету за розподілом на роботу до Криму, Віктор Качула працював в обласній молодіжній газеті. І часто бував так, що теми своїх газетних публікацій продовжував у віршах чи піснях. Один з таких прикладів — пісня, присвячена воїні «Афганцю» Олексію Миролюбову, який втратив в Афганістані обидві ноги, але не скорився долі, а залишився в строю, знайшов своє місце в житті, виховав з дружиною Оленою двох дітей, а тепер має вже трох онуків! В Нижньогорівську, де живе Олексій Миролюбов, створюється Музей ветеранів Афганістану. На прохання організаторів Віктор Качула подарував музею книгу, в якій є вірш, присвячений їхньому герою-земляку Олексію Миролюбову.

Вірш Віктора Качули «Алексію Миролюбову, устоявшому, несмотря на что...» широ, проникливо — до сліз! — прочитав вихованець зразкової театральної студії «Світанок» Арлен Юнусов.

Не знати, як склалася б доля Олексія Миролюбова, звокорежисер, аранжуval-

ник, продюсер Дмитро Молчанов. На святе Д. Молчанов розповів, що йому дуже приємно було співпрацювати з такими талановитими авторами, які приходили до нього вже практично із повністю сформованими музичними творами.

А ще на концерті прозвучала пісня «Зоря», яку написала донька Віктора Качули — Юлія (батько якщо й допомагав, то зовсім трішки). Усім присутнім на святі мамам, і своїй мамі — Галині Володимирівні, учителіці української мови та літератури сімферопольської школи-гімназії № 25, Юля присвятила зворушливу пісню-молитву «Мамо, вічно будь!», яку В. Качула написав своїй ненеї до 70-літнього ювілею. Під час звучання пісні у багатьох блищали сльозинки на очах...

А на завершення концерту Юлія та Віктор Качула заспівали пісню «Батькова наука», рядки з якої — «НЕБО – ВИЩЕ ТАМ, ДЕ МИ!» — дали назву цій поетично-пісенно-поетичній книзі. «Небо – вище там, де Ви! — добрі, чесні, порядні, роботячі, талановиті, щедрі, багаті душою люди!» — з такими словами звернувся до усіх присутніх автор. А ще Віктор Качула подякував за допомогу з виданням книги, за підтримку, популяризацію, організацію заходу, зокрема, працівникам ДО «Всеукраїнський інформаційно-культурний центр», Кримському республіканському осередку міжнародного громадського об'єднання «Волинське братство», колективу 8-го гарнізонного Будинку офіцерів.

«Ми щиро дякуємо усім, хто прийшов підтримати наше Слово, нашу Пісню! — сказав на останок Віктор Качула. — Якщо після цього концерту весняне кримське небо здастися вам хоч трішечки вищим, значить, все це було ненадемно!».

Людов СОВИК

Фото А. Саніка

13 березня о 17.00 у великому залі бібліотеки ім. І. Франка (м. Сімферополь, вул. Набережна, 29) відбудеться ювілейний авторський вечір Юрія Хропаченка-Людмила

«ВСЕ ПОЧИНАЄТЬСЯ З ЛЮБОВІ...»

ШІРОСЕРДЕЧНО ЗАПРОШУЄМО НА СВЯТО!

ОФОРМИТИ ПЕРЕДПЛАТУ на всеукраїнську загальнополітичну і літературно-художню газету «Кримська світлиця» та інші культурологічні видання ДП «Національне газетно-журналне видавництво» (газету «Культура і життя», журнали «Українська культура», «Український театр», «Театрально-концертний Крим», «Музика», «Пам'ятки України: історія та культура») можна в будь-якому поштовому відділенні зв'язку України. У країнах далекого зарубіжжя оформити передплату на ці видання можна через сайт www.presa.ua на сторінці «Передплата On-Line». Передплатити та придбати окремі примірники видань в електронній версії можна за адресою — <http://presspoint.ua/>. Така послуга доступна в будь-якій країні світу. Довідки за тел.: (044) 498-23-64; e-mail: nvu.kultura.porhun@gmail.com